

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

ΣΥΡΙΑΝΩΝ

από το 1900

Βραβείο Ακαδημίας Αθηνών 2020

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΣΥΡΙΑΝΩΝ

Ύλη από την Ηλεκτρονική Έκδοση

01/04/24—30/06/24

Έτος 29ο Τεύχος 112

Καλοκαιρινοί Επισκέπτες..

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Το καλοκαίρι έφθασε και το νησί μας θα υποδεχτεί για μια ακόμη χρονιά μεγάλο αριθμό τουριστών.

Έχει προηγηθεί το Πάσχα, με πραγματική κοσμοσυρροή και η Κυριακή του Θωμά, που ο Σύνδεσμος Συριανών είχε την καθιερωμένη εορτή του στον Ιερό Ναό Αναστάσεως του Κυρίου.

Ο τουρισμός αποτελεί τη λεγόμενη «βαριά βιομηχανία» της χώρας, όμως η αλόγιστη «ανάπτυξη», θυσία των πάντων στον βωμό του χρήματος, εγκυμονεί κινδύνους αλλοτρίωσης του φυσικού περιβάλλοντος, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της εθνικής ταυτότητας, ιδιαίτέρως των Κυκλάδων και βεβαίως της Σύρου. Ήδη κάποια Κυκλαδονήσια βρίσκονται σε δεινή θέση κορεσμού, φθοράς και έχει αρχίσει η αντίστροφη μέτρηση γι' αυτά. Πρέπει να προστατευτεί με κάθε τρόπο αυτό για το οποίο οι ξένοι επισκέπτονται τις Κυκλάδες. Πρέπει να αυστηροποιηθεί το νομικό πλαίσιο και ο καθένας (φορείς, κοινωνία, άτομα) να αναλάβει τις ευθύνες του. Ο Σύνδεσμος Συριανών ως πατριωτικό – πολιτιστικό σωματείο, αγωνίζεται προς την κατεύθυνση διαφύλαξης αυτής της πολύτιμης κληρονομιάς, ώστε να παραδοθεί ακέραια στις επόμενες γενιές.

Η ανακαίνιση της Στέγης μας είναι πλέον γεγονός. Έχει ριζικά αλλάξει όψη και θα μας υποδεχτεί το φθινόπωρο πιο φωτεινή και απαστράπτουσα.

Στις 15 Ιουνίου 2024 πραγματοποιήθηκε η τελευταία εκδήλωση του πρώτου εξαμήνου του 2024. Η απογευματινή ξενάγηση στη Ρωμαϊκή Αγορά από τον αρχαιολόγο κ. Μάριο Μυλωνά άφησε άριστες εντυπώσεις στα μέλη και τους φίλους του Συνδέσμου Συριανών, που είχαν την δυνατότητα να την παρακολουθήσουν. Το νέο πρόγραμμα εκδηλώσεων Οκτώβριος 2024 – Μάιος 2025, θα περιλαμβάνει πολλές ενδιαφέρουσες δραστηριότητες εντός και εκτός Στέγης.

Στη θερινή συνεστιάση του Συνδέσμου Συριανών θα έχουμε την ευκαιρία να ειδωθούμε, να ανταλλάξουμε απόψεις και να περάσουμε μια όμορφη αυγουσιτιάτικη βραδιά.

Καλό καλοκαίρι και καλή αντάμωση στη Σύρα μας!

Χρήστος Θανόπουλος

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΣΥΡΙΑΝΩΝ

Έτος Ιδρύσεως 1900

Πατριωτικό - Πολιτιστικό - Φιλανθρωπικό Σωματείο

3ης Σεπτεμβρίου 56 - 5ος Όροφος

10433 Αθήνα

Τηλ : 210 8226785

E-Mail : syn.syrianon@gmail.com

: synsyrianon@synd.gr

Ιστοχώρος : www.synd.gr

Ηλεκτρονική Διαδικτυακή Έκδοση

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΣΥΡΙΑΝΩΝ

Ενημερωτικό Περιοδικό

Έτος 29ο - Τεύχος 113

ΑΠΡ – ΜΑΙ - ΙΟΥΝ 2024

ISSN 2241 - 9497

Υπεύθυνος Έκδοσης

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΤ. ΒΑΦΙΑΣ

Πρόεδρος Συνδέσμου

Δημιουργία - Ενημέρωση

Κωνσταντίνος Ν. Παπαπολίζος

Διόρθωση κειμένων

Χρήστος Θανόπουλος

Συνεργάτες παρόντος τεύχους αλφαβητικά

Δημήτρης Βόϊκος

Χρήστος Θανόπουλος

Τάκης Κυριτσόπουλος

+Ανδρέας Πασσάς

Νίκος Σαλίβερρος

Μερόπη Σπυροπούλου

Η φωτογραφία του Εξωφύλλου είναι από Πρόεδρο Δημήτρη Στ.Βαφία

Δακτυλογράφηση Κειμένων

Χρήστος Θανόπουλος

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Τα ενυπόγραφα κείμενα εκφράζουν τις προσωπικές και μόνο θέσεις των συνεργατών συγγραφέων τους και συνεπώς δεν απηχούν τις θέσεις του εντύπου μας, το οποίο όμως διατηρεί το δικαίωμα να τα τροποποιεί όταν αυτό κριθεί αναγκαίο.

Ψηφιακή Εκτύπωση Περιοδικού από την «Γράμμα Εικόνα» του Νίκου Χατζίρη
Ζακύνθου 16 – 11361 Αθήνα Τηλ 2108841197

Εορτή του Συνδέσμου Συριανών

Κείμενο: Χρήστου Θανόπουλου,

Φωτογραφίες: Πέτρου Τσαούσογλου

=====

Την Κυριακή του Θωμά 12 Μαΐου 2024, πραγματοποιήθηκε η καθιερωμένη Εορτή του Συνδέσμου Συριανών, στον Ι. Ν. Αναστάσεως του Σωτήρος, στο Δήλι. Μετά την αρτοκλασία, ακολούθησε επιμνημόσυνη δέηση υπέρ των αναιρεθέντων Ελλήνων στις καταστροφές Χίου και Ψαρρών. Χοροστάτησε ο Μητροπολίτης Σύρου και νήσων Δωρόθεος Β΄, μαζί με ιερείς και αρχιερέα. Κατόπιν έγινε μεταφορά της εικόνας της Αναστάσεως από Χιώτες του Βροντάδου με παραδοσιακές στολές και κατάθεση στεφάνου στο μνημείο καταστροφής της Χίου. Ακολούθησαν δημοτικοί χοροί. Την εορτή λάμπρυνε σημαιοφόρος με τη σημαία του Συνδέσμου Συριανών. Εκ μέρους του Συνδέσμου Συριανών το παρών έδωσαν τα μέλη του Δ.Σ.: η κ. Μαίρη Πασσά (Αντιπρόεδρος), ο κ. Στέφανος Προβελέγγιος (Γενικός Γραμματέας) μετά της συζύγου του, ο κ. Πέτρος Τσούσογλου (Ταμίας), η κ. Ντίνα Συκουτρή (Έφορος), η κ. Ρίτα Βρακά – Παπαφίγκου (εκπρόσωπος του Δ.Σ. Συνδέσμου Συριανών στη Σύρο), καθώς και πολλά μέλη του Συνδέσμου Συριανών.

Ο Σύνδεσμος Συριανών προσέφερε το στεφάνι με άνθη που στόλιζε τη μεγάλη εικόνα της Αναστάσεως του Κυρίου, καθώς και τα κέρασματα της δεξίωσης που ακολούθησαν μετά την τελετή, πορτοκαλάδα, κουλουράκια, κόκκινα αυγά, λουκούμια (ευγενής προσφορά της κ. Ν. Συκουτρή). Όλα διοργανώθηκαν άψογα. Συγχαρητήρια σε όλους!

Χρόνια Πολλά.

Και του χρόνου με υγεία!

Ας μιλήσουμε για αισιοδοξία

*Από την κ.Μερόπη.Ν.Σπυροπούλου
Ομότ. Καθηγήτρια Πανεπιστημίου*

*«Να αγαπώ τους τίμιους ανθρώπους που
με περιστοιχίζουν, να αποφεύγω τους
κακούς, να κάνω το καλό, να υπομένω
το κακό και να θυμάμαι να ξεχνώ.
Να η αισιοδοξία μου.
Αυτή με βοήθησε να ζήσω».*

ANTPE ΜΩΡΟΥΑ

*«Ο κόσμος παραπονιέται
που η τριανταφυλλιά έχει αγκάθια,
αντί να χαίρεται που έχει τριαντάφυλλα.
Αυτό είναι το θαύμα, τα τριαντάφυλλα,
όχι τ'αγκάθια»*

Θοδωρής Καλλιφατίδης

=====

Ας μιλήσουμε για αισιοδοξία

Εμείς οι Έλληνες, με την διαχρονική φυσική ροπή μας στην υπερβολή του τραγικού, έχουμε την συνήθεια να μεγεθύνουμε όλα τα δυσάρεστα γεγονότα και να αγνοούμε ή να υποβαθμίζουμε τα – λίγα έστω – θετικά, εποικοδομητικά, ή και ελπιδοφόρα, ακόμα, στοιχεία που, σίγουρα, κάπου πρέπει να υπάρχουν γύρω μας.

Έτσι, ιδιαιτέρως στις μέρες μας, τείνει να εκλείψει εντελώς από την διάθεσή μας η αισιοδοξία, η οποία αποτελεί μία από τις βασικές προϋποθέσεις για μια θετική στάση ζωής απέναντι στις όποιες δυσκολίες και τις εκάστοτε δοκιμασίες.

Αντιθέτως, επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον και *τους* προβληματισμούς μας μόνο στα δυσάρεστα, μια πικρή γεύση απαισιοδοξίας δηλητηριάζει την καθημερινή μας διάθεση και μας βαραίνει με κούραση και με μιαν εξουθενωτική παραίτηση, που δεν οδηγεί σε *τίποτε* δημιουργικό. Ας θυμηθούμε την τετράγωνη λογική σκέψη του Τσώρτσιλ: *«Είμαι αισιόδοξος. Δεν βλέπω να υπάρχει καμία χρησιμότητα στο να είμαι οτιδήποτε άλλο»*. Κι όπως έχει πει ο Πέταρ Ντένωφ, *«αυτός που δεν μπορεί να νιώσει αισιοδοξία και χαρά, όταν κοιτάζει τον ουρανό, κι αυτός που δεν ευχαριστεί για όλα όσα του έχουν δοθεί, είναι ένας άνθρωπος άρρωστος»*. Αυτή η νοσηρή κατάσταση, συχνά, φέρνει, σαν συμπερασματική επωδό, το ότι: *«τίποτα δεν πάει καλά»* ή *«έρχονται ακόμα πιο δύσκολες και δυσάρεστες μέρες»*.

Συστηματικά π.χ. αγνοείται, ξεχνιέται ή θεωρείται ως δεδομένη – και άρα ανάξια λόγου και εκτιμήσεως – η θετική διάθεση που πρέπει να πηγάζει από την συνειδητοποίηση της ευλογίας τού να ζεις σε μια χώρα, όπου, κατά την γνώμη μου, ισχύουν τα έξης χαρακτηριστικά γνωρίσματα:

A) Απολαμβάνει ένα από τα ωραιότερα κλίματα του κόσμου, όπου το φως ενός λαμπρού ήλιου στολίζει τις περισσότερες μέρες του χρόνου και χαρίζει, στην καταγάλανη θάλασσά μας, τα *«μαλάματά της τα πολλά»*, όπως λέει ο ποιητής.

B) Είναι, επίσης, προικισμένη με άπειρες ομορφιές τις οποίες, οι ξένοι, σαν όνειρο ζωής, επιδιώκουν να τις χαρούν, έστω και για λίγες μέρες, έστω και μια μόνο φορά στη ζωή τους.

Γ) Σ' αυτήν, χαιρόμαστε το υπέρτατο αγαθό τού να μπορούμε ελεύθερα να κάνουμε την προσευχή μας, να λέμε την σκέψη μας, να εκδηλώνουμε την αγάπη μας στους γύρω μας, να διασκεδάζουμε ή να κλαίμε, με το πρόσωπο ξέσκεπο και την καρδιά να μην τρεμουλιάζει από φόβο.

Δ) Σ' αυτήν, ισχύει ακόμα ο όρος *«οι δικοί μου άνθρωποι»*, όπου, ακόμα, η έννοια *«οικογένεια»* σημαίνει αγάπη, ασφάλεια και ζεστασιά.

Ε) Σ' αυτήν, την Μεγάλη Παρασκευή, οι καρδιές νοτίζονται από τα μυρωμένα δάκρυα της Παναγιάς για το *«Γλυκύ Έαρ»* και, το βράδυ της Αναστάσεως, οι καρδιές αβίαστα χαιρονται και τα πρόσωπα χαμογελούν, φωτισμένα από τις αναμμένες λαμπάδες, καθώς ακούγεται ο θριαμβευτικός ήχος της καμπάνας, που συνοδεύει το υπέροχο χαρμόσυνο μήνυμα: *«Χριστός Ανέστη»*.

Θα ήταν βέβαια επιεικώς αφελές να υποστηρίξει κάποιος, προσηλωμένος με μονομέρεια σε όσα ανέφερα προηγουμένως και σε πολλά άλλα ακόμα, ότι ζούμε σ' έναν *«όμορφο κόσμο, ηθικό, αγγελικά πλασμένο»*. Το να αισθάνεται κανείς λυπημένος, απογοητευμένος ή προβληματισμένος από μια δυσκολία ή μια αποτυχία, είναι απολύτως φυσιολογικό. Από το σημείο, όμως, αυτό μέχρι του να τα βλέπουμε όλα γύρω μας μαύρα και χαμένα, και να συναγωνιζόμαστε, θαρρείς, στο ποιος θα

εκφράσει τις μεγαλύτερες κατηγορίες και τα πιο φρικτά παράπονα για την ζωή μας σ' αυτόν τον τόπο, υπάρξει, πιστεύω, μια σαφής απόσταση.

Υπάρχει ένας χώρος στην ψυχή και την διάθεσή μας, ο οποίος, ενώ, έτσι, ερημώνει από την ισοπεδωτική απαισιοδοξία και την μοιρολατρική ηττοπάθεια, θα μπορούσε, νομίζω, να αρδευτεί από κάποιες *πηγές αισιοδοξίας* και να γίνει μια συναισθηματική όαση, όπου μπορεί να βλαστήσει η διάθεση για δημιουργία.

Νομίζω ότι, είναι απολύτως τεκμηριωμένη η άποψη που λέει πως το μέλλον δεν ανήκει στους απαισιόδοξους και τους παραπονιάρηδες, αλλά σ' εκείνους που πιστεύουν ότι μπορούν να προσπαθήσουν να το αλλάξουν και να το δημιουργήσουν. Κι αυτή η προσπάθεια για δημιουργία, είναι ένα από τα πιο βασικά θεμέλια για μια ζωή γεμάτη από ικανοποίηση και χαρά.

*

Θα μπορούσε, ας πούμε, η πρώτη ζωοδότρα σταγόνα δροσιάς, να προκύψει από το μοναδικό αλλά πολυσήμαντο βήμα που χρειάζεται για να περάσει κάποιος από την παθητική διαπίστωση του *«τί συμβαίνει»*, στην ενεργητική διερεύνηση του τι θα μπορούσε ο *ίδιος* να κάνει, σε όποιο μικρό ή μεγαλύτερο θέμα, για να αλλάξει ή να βελτιώσει – έστω λίγο – την κατάσταση.

Να κάνει μια διερεύνηση που θα τον βοηθούσε, ενδεχομένως, να υιοθετήσει μια διαφορετική στάση ζωής. Να περάσει, δηλαδή, από την *απαισιοδοξία της διαπιστώσεως στην αισιοδοξία της πράξεως*. Είναι αυτό ακριβώς που λέει – πολύ *εύστοχα* – μια γνωστή κινέζικη παροιμία: *«Αντί να καταριέσαι το σκοτάδι, προσπάθησε ν' ανάψεις ένα κερί»*.

Ένα απλό παράδειγμα αυτής της προτροπής, σχετίζεται με τα παράπονα που, πολύ συχνά, ακούγονται από γονείς – ιδιαιτέρως σε εποχές που γίνονται καταλήψεις – για την κατάσταση των σχολείων όπου φοιτούν τα παιδιά τους και όπου διαπιστώνουν ότι: *«έχουν σπάσει τα τζάμια, τα σκουπίδια είναι παντού, οι τοίχοι είναι μουτζουρωμένοι, τα θρανία είναι χάλια κ.λπ.»*.

Αναρωτήθηκαν, όμως, ποτέ αυτοί οι γονείς μήπως ευθύνονται τα δικά τους παιδιά γι' αυτές τις καταστροφές; Ή ζήτησαν ποτέ να τιμωρηθούν τα παιδιά τους, όταν έτυχε να διαπιστωθεί ότι έφταιγαν; Κι' αν δεν θέλουν ή δεν γίνεται να τιμωρηθούν – με μοναδικό σκοπό να σωφρονιστούν – τα παιδιά που έφταιξαν, γιατί οι γονείς των παιδιών ενός τέτοιου σχολείου – αντί να καταγγέλλουν συνεχώς τα κακώς κείμενα και να περιμένουν όλες τις απαιτούμενες επανορθώσεις από το «κράτος» – να μην θελήσουν να κάνουν σκοπό τους το *«να ανταλλάξουν την απαισιοδοξία της διαπιστώσεως με την αισιοδοξία μιας θετικής πράξεως»*, με μια συγκροτημένη και εφαρμόσιμη δική τους απόφαση;

Εξηγούμαι: Στον Σύλλογο Γονέων, θα υπάρχουν και κάποιοι τίμιοι και άξιοι τεχνίτες, που αγαπούν τα παιδιά και θα θελήσουν να προσπαθήσουν – με όποια τυχόν βοήθεια και συμπαράσταση θα μπορούν να τους προσφέρουν και *οι* άλλοι γονείς – να νοικοκυρέψουν τον χώρο μέσα στον οποίο ζουν και τα δικά τους παιδιά. Γιατί να μην αποφασίσουν, λοιπόν, να διαθέσουν όσο περίσσειμα ψυχής, όσο χρόνο

και προσωπικό κόπο θα απαιτηθεί, για ν' αλλάξει όψη το συγκεκριμένο σχολείο και, με την αισθητική και λειτουργική βελτίωσή του, να «*χαμογελάσει*» στα παιδιά;

Αναφέρω αυτήν την πρόταση, διότι είχα μία τέτοια προσωπική εμπειρία από τους γονείς δύο μικρών μαθητών ενός σχολείου, που βρισκόταν στην γειτονιά μας και είχε υποστεί τις «κακουχίες» μιας κατάληψης.

Μου περιέγραψαν αυτήν την πρωτοβουλία τους και την δική τους προσωπική εθελοντική εργασία. Αυτήν που, σε λίγο, την ακολούθησαν με ενθουσιασμό και πολλοί άλλοι γονείς. Μου ανέφεραν το πώς παρακινήθηκαν μεταξύ τους και κατέληξαν στο να προσφέρουν ό,τι μπορούσε ο καθένας. Άλλος υλική βοήθεια, άλλος προσωπική συμμετοχή, κι άλλος υποστηρικτικά θελήματα στην όλη προσπάθεια. Δεν παρέλειψαν δε να μου αναφέρουν ότι, «*μέχρι και λουλούδια φυτέψαμε στην πρασιά της αυλής*». Εκείνο, όμως, που ήταν εντυπωσιακό – και δεν σταματούσαν να το επαναλαμβάνουν, με πολλές λεπτομέρειες – ήταν η αντίστοιχη αυθόρμητη ανταπόκριση που είχαν από τα παιδιά, τα οποία, σιγά-σιγά, έδειξαν μια πηγαία διάθεση να βοηθήσουν και να συμπαρασταθούν στο έργο των γονιών. Αυτή ήταν που *τους γέμισε* με αισιοδοξία. Και η χαρά στο βλέμμα τους από το αποτέλεσμα που προέκυψε, ήταν αληθινά απεριγράπτη. Ήταν η χαρά της πηγαίας προσφοράς και ουσιαστικής συμβολής σ' έναν καλό σκοπό.

Αυτή η εμπειρία, μ' έκανε να σκεφτώ πως, αληθινός «δάσκαλος» – με την ουσιαστική έννοια του όρου – στο όποιο περιβάλλον του, μπορεί να γίνει, με το παράδειγμά του, ο καθένας και η κάθε μία από εμάς, έστω κι αν δεν είναι εκπαιδευτικός. Διότι, τα ζωντανά παραδείγματα – και όχι τα λόγια – είναι αυτά που ουσιαστικά εμπνέουν και, τελικώς, «*διδάσκουν*».

Με τον απόηχο αυτής της εμπειρίας, αναρωτιέμαι, σε περιπτώσεις που οι γονείς δεν θα το σκεφτούν ή δεν θα το θελήσουν, μήπως, ο αντίστοιχος Σύλλογος των Εκπαιδευτικών – αυτών που συνειδητοποιούν ότι ασκούν ένα λειτουργήμα – θα μπορούσε να ξεκινήσει και να ολοκληρώσει μια τέτοια πρωτοβουλία, με παρακίνηση για εθελοντικές προσφορές γονιών και μαθητών; Θαρρώ πως, κάνοντας με θέρμη και αποφασιστικότητα την αρχή, στη συνέχεια θα διαπιστώσουν ότι, τα ίδια τα παιδιά, *έχοντας* ένα πολύτιμο και ζωντανό παράδειγμα να μιμηθούν, μπορεί να θελήσουν να διατηρήσουν το *σχολείο τους* – το οποίο θα πρέπει να το θεωρούν σαν δεύτερο σπίτι τους – όμορφο, καθαρό και περιποιημένο.

Ίσως, μια παρόμοια πρωτοβουλία, για καθαριότητα, νοικοκυροσύνη και εξωραϊσμό, θα μπορούσε, για παράδειγμα, να γίνει το έναυσμα και η παρακίνηση προς μίμηση – σε μικρότερη ή μεγαλύτερη κλίμακα – για τον προαύλιο χώρο μιας πολυκατοικίας, για έναν ταλαιπωρημένο όροφο ενός δημόσιου κτηρίου ή μιας Πανεπιστημιακής Σχολής, και άλλες παρόμοιες περιπτώσεις.

Γιατί, με τέτοιες ή άλλες παρόμοιες ενέργειες, να μην προσπαθήσουμε να «*εμπνεύσουμε*» στα παιδιά μας την σημασία της ατομικής ευθύνης και συμβολής στον σεβασμό του δημόσιου χώρου, στην ευπρέπεια του εργασιακού περιβάλλοντος και στην ιερότητα του κάθε εκπαιδευτικού χώρου;

Είναι, βεβαίως, ουτοπικό το να υποστηρίξει κανείς ότι, με τέτοιες προσπάθειες είναι δυνατόν να εκλείψουν τα πολλά κακώς κείμενα και οι ασχήμιες που μας περιβάλλουν. Είναι, όμως, πολλά κι εκείνα που μπορεί να βελτιωθούν, να στείλουν ένα θετικό μήνυμα, να γίνουν παραδείγματα προς μίμηση και, σε πολλές περιπτώσεις, να περιορίσουν την μιζέρια της καθημερινότητας γύρω μας.

* * *

Ολοκληρώνοντας αυτές τις σκέψεις, πιστεύω ότι, έχω χρέος να μην παραλείψω να αναφερθώ σε δύο πολύ σημαντικές, κατά την γνώμη μου, εκφάνσεις, που σχετίζονται εμμέσως με όσα προσπάθησα προηγουμένως να περιγράψω.

Η πρώτη, αφορά σε παραδείγματα που *έχουμε από* μερικούς Δημοτικούς Άρχοντες – σε κάποιους μικρούς δήμους – ή και απλούς Κοινοτάρχες, σε κάποιες κωμοπόλεις ή χωριά. Αυτοί, αναλαμβάνοντας ορισμένες σημαντικές καινοτόμες πρωτοβουλίες και εμπνέοντας, αντιστοίχως, τους συνεργάτες και τους δεκτικούς δημότες τους, κατάφεραν, όχι μόνο να αλλάξουν πολλά από τα κακώς κείμενα, αλλά και να μεταμορφώσουν, να επεκτείνουν, να εκσυγχρονίσουν και να προωθήσουν τις δυνατότητες που υπήρχαν – αλλά παρέμεναν ανεκμετάλλετες – σε πολλούς τομείς της, υπό την εποπτεία τους, περιοχής. Σε τομείς που δεν περιορίζονται μόνο στην οικονομική διάσταση. Και είναι, νομίζω, αυτονόητο ότι, τα συγχαρητήρια δεν ανήκουν μόνο σ’ αυτούς τους πρωταγωνιστές, αλλά και στους δημότες εκείνους, που είχαν την νοημοσύνη να τους εκλέξουν και την θέληση να στηρίξουν το έργο τους.

Η δεύτερη αναφορά σχετίζεται με αρκετούς από τους χώρους της Εκκλησίας, αλλά και με *πολλούς* άλλους ευαίσθητους κοινωνικούς χώρους. Εκεί όπου – αθόρυβα, αλλά αποτελεσματικά – εφαρμόζεται ένας πολύπλευρος και πολυσήμαντος εθελοντισμός, με οδηγό την αλληλεγγύη και την ανθρωπιά. Εκεί, συνυπάρχει και η πηγαία, μοναδική χαρά της ουσιαστικής και αποτελεσματικής προσπάθειας για βοήθεια και προσφορά στους συνανθρώπους μας.

Έχω την γνώμη ότι, και στις δύο προαναφερθείσες περιπτώσεις, όπως και σε άλλες παρεμφερείς, οι συμμετέχοντες, με όποια προσωπική συμβολή μπορεί να έχει ο καθένας, *«έχουν γενναία καρδιά»*, όπως λέει ο Νικηφόρος Βρεττάκος. Είναι δε βέβαιο ότι, εκεί, οι εθελοντές, που αποφασίζουν να υπηρετήσουν έναν καλό σκοπό, με προσφορά στον συνάνθρωπο ή στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, βιώνουν, την γαλήνη και την ευχαρίστηση από την – μοναδική και καιρία – σημασία που έχει το αποφασιστικό, στη ζωή μας, πέρασμα, *«από την απαισιοδοξία της διαπιστώσεως, στην αισιοδοξία της θετικής πράξεως»*.

Μερόπη Ν. Σπυροπούλου

Από το βιβλίο «Στοχασμοί και Απόηχοι», εκδόσεις Αρχονταρίκι, Αθήνα 2021

ΣΥΡΙΑΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΤΟ ΣΟΥΠΕΡ ΔΩΡΟ ...

Από τον Τάκη Κυριτσολοπουλο

Η Ερνούλα κάθεται στην κρεβατοκάμαρή της και καπλαντίζει το κάλυμμα του παπλώματός της με πατικοβελονιές.

Αξάφνου, αγροικά ένα δυνατό χτύπο στην πόρτα της, που την κάνει να πάει και να 'ρθει αλάκερη! Απ' το τράνταγμα το ζουμπερέκι ξεκολλάει και πέφτει καταγής!

Δεύτερο χτύπημα, λάχτισμα για την ακρίβεια, κάνει την πόρτα να ξηλωθεί απ' τους μεντεσέδες και να καταρρεύσει! Στο άνοιγμά της εμφανίζεται ο Θράσος, ο γαμπρός της. Τα μάτια του είναι κατακόκκινα απ' το μεθύσι, η μούρη του αξούριστη και βλοσυρή, ενώ στις άκριες των χειλιών του φιδοκυλάνε αφρίζοντα ρυάκια σάλιου!

Έχει το βλέμμα απλανές, τη γραβάτα του λασκαρισμένη, τα μανίκια του ανασκουμπωμένα και εκστομίζει μεγαλόφωνα ασυνάρτητες φράσεις!

– Πώς τολμάς, αλήτη;

Ο Θράσος τότες μουντάρει και τη γραπώνει απ' το λαιμό ...

– Όχεντρα, αποθνήσκεις!

Η πεθερά του αντιδρά ενστικτωδώς, βάζοντας για προπέτασμα μπροστά της, την πελότα, το μαξιλαράκι που έμπηχνε τις καρφίτσες και τις βελόνες.

– Δε με σκιάζεις, βρυχάται και μια ρίζα δοντιού, που της έχει απομείνει, πάει και καρφώνεται στον καρπό του Θράσου!

– Ωχ, μ' απόθανες! Αλιβάνιστη θα σε ξαποστείλω! Μοναχά ... καρβουνάκια θα 'χει μέσα το θυμιατήρι!

– Ξεκουμπίσου βρε, γιατί θα καλέσω την κλούβα ...

– Αμάν, θα σε ξεντερίσω, καρακαλαπάκα (γυναίκα ελευθερίων ηθών).

– Σιγά τα αίματα!

– Θα σε καδρονιάσω βαμπίρ, ουρλιάζει και της καταφέρνει γαϊδουροκαμπανάτη κατακέφαλα ...

Στο χτύπημα τούτο η Ερνούλα βλέπει το άστρο της Τραμουντάνας και το νεφέλωμα της Ανδρομέδας στη συσκευασία του ενός!

Ο Θράσος συνεχίζει να δέρνει αδιακρίτως!

– Θα σου φάω το σπληνάντερο, γραϊδίο του κερατά!

Το πρόσωπό της τώρα έχει γίνει σαντρέ! Φόβος και περίτρομος την καταλαμβάνουν ...

– Λυπήσου με, αλλάζει τακτική, είμαι μια φιλάσθενη γυναίκα ...

– Θα πετάξω τις σάρκες σου βορά στα χασαπόσκυλα!

– Σεβάσου τα βαθιά μου γεράματα, Θράσο, παιδί μου ...

– Σιωπή, θα σε βαρέσω με τη σανιδόσκαλα προς παραδειγματισμόν.
Της ξηγιέται αεροπλανικό κόλπο και την πετάει κατάχαμα! Εκείνη απ’ τον πανικό της έχει μαραγκιάσει!
– Έλεος, προσπέφτω στα ποδάρια σου. Κάνε μου μια ... ένεση ευθανασίας να ησυχάσω ...
– Ρε, θα σε στουμπίξω στο γουδί! Με σακουλεύεσαι;
Βγάζει συρτάρια απ’ τη σιφονιέρα και αρχίζει να της τα σαβουρντίζει ...
– Γδικιωμός, αλαλάζει. Τώρα ο Θράσος θέτει τη σφραγίδα του!
Στην τέταρτη σαγονιά η Ερνούλα ρεκάζει. Ο γαμπρός της τηνε ποδοκυλάει μέχρι το πλυσταριό.
– Σταμάτα, γιέ μου, και θα σε βαγιοκλαδίζω στο διηνεκές. Προτείνω συνδιαλλαγή ... διάρκειας ...
– Πολύ αργά. Λέγε, τι έχεις να μου γράψεις;
– ‘Κείνο ‘κει το βιράνι στον Αξό, δωρεά θείας αποθανούσης από μηνιγγίτιδα ...
– Δεν μου αρκεί, της απαντά με δαγκωνιά στον ώμο.
– Και το μπαΐρι στον ποταμό του Βαρδάκα, χαλάλι σου, βιάζεται να προσθέσει ...
– Θα σε τεμαχιάσω ... δίκην λακέρδας! Παιζεις το στερνό σου χαρτί!
– Μου διέφυγε στην ταραχή μου μέσα και το αμπελάκι στα Τρία Λαγκόνια ...
Ο Θράσος δεν δείχνει να ικανοποιείται με τα παραπάνω.
– Πρόστεσε ζιμπούτια και μπελεζίκια, γιατί θα φας το ξύλο της αρκούδας!
– Έχω κι έναν τσεβρέ, πανωπροίκι του γάμου μου αν τον θέλεις ...
– Με δουλεύεις; Πες το ύστατο χαίρε, π’ ανάθεμά σε ...
– Και όλα όσα βρεις μέσα στο μπεζαχτά, για πάρτη σου, γιέ μου. Μαζί μου θα τα πάρω; Έλα, Παναγία μου!
– Αν ψεύδεσαι σου βάζω δυναμίτη στο μπούστο μέσα ...
Η Ερνούλα έχει κατουρηθεί απάνω της! Πλέον συνδιαλέγεται με τον Θράσο μόνο στη ... νοηματική γλώσσα!
– Λάβε και το ... επιδόρπιο τώρα ...
Και της αμολάει κουτουλιά υπογνάθια, μελετημένη, που την αφήνει κατάκοιτη!
– Και μην το χρεώσεις τούτο το στερνό. Είναι ... κέρασμα του Θράσου.

Ταυτόχρονα, στο παραδίπλα δωμάτιο, ο Θράσος ... κοιμάται και χτυπάει με τις γροθιές το αχερόστρωμα βλαστημώντας ... Βρίσκεται σε φάση ρεμ του ύπνου και βλέπει ... πως έχει ρουμπώσει την πεθερά του και τη δέρνει ανηλεώς!

Αναπάντεχα όμως δέχεται γερή κλωτσιά στη νεφραμιά κι αναστενάζει. Ανοίγει με κόπο το μάτι του το καλό και βλέπει ... την Ερνούλα από πάνω του!

– Ρε κατάρα, σκέβεται, να βλέπεις εφιάλτες στο όνειρο, να βλέπεις και στον ξύπνιο σου;

Αυτοσυγκρατιέται όμως και καμώνεται πως ροχαλίζει, γυρνώντας απ’ την άλλη πάντα. Ξανατρώει τακουσιά στον αστράγαλο και πάει να του σαλέψει!

- Τι χτυπιέσαι ρεμάλι, αφόσον και δεν κοιμάσαι;
Αναστενάζει και παριστάνει τον ψόφιο κοριό προς παραπλάνηση.
- Ποιάνε έβριζες, βρε σουρουκλεμέ, τόση ώρα που σ' ακούω;
- Τον ... έξω αριστερά της ομάδας μας, μητέρα ...
- Ρε, δεν απαρατάς τα σάπια; Ξυπνητός ήσουν, σε παρακολουθούσα μετά προσοχής. Πρόσεξε καλά, γιατί θα σε στείλω για τσεκάπ!
- Αντιθέτως, όλως περιέργως σας ονειρευόμουν ...
- Ολοκλήρωνε, γιατί δεν ανταγιαντώ να 'χω πολλή ώρα το χέρι μου ... μετέωρο ...
- Έβλεπα, λέει, πως ήσασταν γριπιασμένη στο κρεβάτι του πόνου και σας γιατροπόρευα ως αδερφή του Ελέους!
- Θα σου 'ρθει καρεκλάτη αν συνεχίσεις. Δεν πάω καλύτερα να με ... γιατροξαποστείλει ... ο Αδερφός Νοσηλευτής;
- Παραξηγήσατε τις αγαθές μου προθέσεις, μητέρα ...
- Τα λόγια περιπτεύουν ...
- Αρχινά να τον γιεβεντίζει με ακατονόμαστες βρισιές. Πικρό φαρμάκι στάζει η γλώσσα της!
- 'Μένανε βρε, πας να κογιονάρεις, που σου παραχώρησα τσαρδί να ταβανιάσεις;
- Εξεναντίας! Η ευγνωμοσύνη μου απέναντί σας θα είναι επέκεινα του κόσμου τούτου, του μάταιου!
- Σκασμός σκυλί! Καιρός είναι να σου δώκω ... το σιχτίρ – πιλάφ, που κατάντησε το σπιτικό μου κηφηνοτροφείο! Αλλά έγνοια σου, όπου να 'ναι εκπνέει το διαμονητήριο, βδέλυγμα της κοινωνίας!
- Ο Θράσος είναι αμνός Κυρίου και πάντοτες κήδετα των συμφερόντων σας! Αυτό μόνο να ξέρετε ...
- Σήμερις κιάλας θα σε 'ξοβελίσω 'γω καταχανά. Δε θα φτουρίσεις!
- Η Ερνούλα βγαίνει βαρώντας με δύναμη πίσω της τη δίφυλλη ντουλάπα και ο Θράσος απ' τη ζοχάδα του πέφτει στη γόπα να ντουμανιάσει και κατόπιν παίρνει τα μούτρα του και κόβει λάσπη απ' το κιούγκι! Φεύγοντας του 'ρχεται και τσόκαρο δεξι στο κεφάλι!
- Ωχ, μ' έφαγες μπαμπέσικα, θρηνολογεί.
Τότε εμφανίζεται ο Νώντας ο χαμάλης.
- Άκουσα νταντανά και σάλταρα για 'ποστήριξη, Θράσο μου. Τι έπαθες ρε;
- Μου φάγανε ... κάτι δεδουλευμένα. Απ' το Θεό να το 'βρούνε!
- Ρε μπας και τσακώθηκες πάλι με τη γριά και σε καταχέριασε ως συνήθως;
- Φαντασιώσεις σου θα τις έλεγα ...
- Τότες, γιατί βγαίνοντας απ' το τσαρδί ... βάσταγες τη γκλάβα σου και φώναζες «ωχ;»
- Για να εννοήσουνε όλοι πως μετά από κάθε μαλλιοτράβηγμα μαζί της, ο Θράσος λέει πάντοτες την ... τελευταία λέξη!

Σαν άνοιξε τη Δευτέρα το πρωί το κατάστημα ο Ζεβανζέλ, πρωταρχική του μέριμνα ήτανε να γεμίσει με νέο πυρήνα το μαγκάλι, μολονότι σε λίγες μέρες έβγαινε ... ο Ιούνιος!

Το άναψε και ύστερα από ώρα, αφού χώνεψε για τα καλά η θράκα και ανάδινε μια ... γλυκιά θαλπωρή, τοποθέτησε ένα αλουμινόχαρτο στο κέντρο και γύρω του κάπου εφτά λεμονόκουπες στυμμένες. Έχοντας δε και μερικές συκοτσαπέλες στην καβάντζα, σκέφτηκε να τις ψήσει στη χόβολη του μαγκαλιού. Τις ντάνιασε απάνω σε μια μπρούντζινη μασιά και σε δέκα λεπτά μοσκοβολούσε ο ρούκουνας ολάκερος!

Κατάπιε τα σύκα αμάσητα και ακούμπησε στη σποδιά ένα καφεδόμπρικο ψήνοντας έναν γιαβάσικο γλυκύ βραστό με «ολίγην». Γιόμισε ξέχειλα μια τσάσκα με τον μυρωδάτο καφέ και αρχίνηξε να τονε αρουφάει με μακρόσουρτες ρουφηξιές.

– Ασαααα!

Σε λίγο περάσανε οι γείτονες για τα αποδέλοιπα συχαρίκια ...

– Νίκες και μόνο νίκες ν' ακούμε, γέροντα, να ευφραινόμαστε!

– Να 'στε καλά συνάνθρωποι. Κοπιάστε να σας τρατάρω ...

Μετά ήρθανε οι γυναίκες, είδανε πως έλειπε η Ερνούλα και τραβήξανε για παρακάτω, να πάνε στου Κοκολάτου ή στου Αμερικάνου τα μαγαζιά, να πούνε τα δικά τους, να κουσκουσουρέψουνε ... και να κάνουνε κουσέλια!

Σε μισή ώρα μέσα έκανε την εμφάνισή της η Μοσχολουλουδιά με τον κανακάρη της.

– Γειά σου, μαστρο – Βαγγέλη, καλέ μου άνθρωπε...

– Γειά σου και σένανε ...

– Θα 'θελα μισό πήχη δίμιτο να μου 'κοβες. Α, δώκε και τρεις «τύχες» στο μικρό, ξέρεις, εκείνες με ... τις ποδοσφαιριστές μέσα ...

Οι «τύχες» αυτές περιείχανε σταμπαριστές φάτσες των παιχτών της «Ελλάς» και του «Άρη», που ο Ζεβανζέλ είχε βάλει τον Γκίλα το φωτογράφο να φωτογραφίσει και είχανε γίνει ανάρπαστες στα παιδιά, δύο στο πενηνταράκι ...

Ελάχιστες μόνο απ' αυτές κερδίζανε κάποια φτηνά γλυκίσματα ή τενεκεδένια μπιχλιμπίδια ευτελούς αξίας, που ιδιοχείρως ανέγραφε στο πίσω μέρος τους η Ερνούλα.

Τις «τύχες» αυτές τις περιέβαλε βαθυγάλανο γυαλιστερό χαρτί, όσον αφορούσε την «Ελλάς» και κίτρινο καναρινί, όσον αφορούσε τον «Άρη».

Ο Ζεβανζέλ έβγαλε απ' το τεζάχι το τόπι με το δίμιτο, μέτρησε μισό πήχη απ' τον ώμο μέχρι την κλειδώση του χεριού του, τίμια πράγματα, και το 'κοψε με ξουραφάκι. Ύστερα, σήκωσε το κουτί με τις γαλάζιες «τύχες» και είπε στο παιδί να κλείσει τα μάτια και να τραβήξει δύο.

Άνοιξε την πρώτη «τύχη» ο μικρός αλλά ... καμιά τύχη! Άνοιξε και τη δεύτερη, τίποτα, πέρα απ' το γεγονός ότι βγαίνανε οι ίδιοι παίχτες κάθε φορά! Η μάνα

δυσανασχέτησε τότε.

– Τι θα γένει, μαστρο – Βαγγέλη; Παίζουμε, παίζουμε και όλο ... Γαλήδες και Χούληδες τραβάμε ...

– Και τι θέλεις να σου κάνω 'γω, κυρά μου; Μέσα είμαι; Εξάλλου του Γκίλα ... του τέλειωσε το φιλμ, καθώς φωτογράφιζε και πρόκανε να βγάλει ... μόνο αμυντικούς!

– Έπρεπε να μας το 'λεγες αυτό ...

– Ίδου· διάλεξε μια απ' τις κίτρινες «τύχες» άμα σου κάνει κέφι ...

Τραβάει μια με δύναμη ο πιτσιρικάς και πάει και του κάθεται ... ένα Ψιψί του «Άρη». Όμως πίσω απ' τη φωτογραφία αυτή υπήρχε ... το σουπερ δώρο!

Ο Ζεβανζέλ αρχινά τότες να ξεριζώνει τούφες απ' τα λιγοστά μαλλιά, που του 'χανε απομείνει, διότι τις «τύχες», που τύλιγαν ο ίδιος με την Ερνούλα, παραπλανητικά είχαν βάλει το σουπερ δώρο μέσα, παρουσία των παιδιών, προκειμένου να τα δελεάσουν!

Βέβαια, την τύχη αυτή, που την είχε ο ίδιος σημαδέψει, είχε πει στον Θράσο να την αποσύρει μετά, μην παθαίνανε καμιά κασκαρίκα! Όμως ο αλλοπαρμένος ο γαμπρός του, τα είχε όλα φορτωμένα στον κόκορα και ιδού τώρα το αποτέλεσμα!

Ο μικρός μαζί με τη μάνα του και κάποιους ... βαστάζους, που προσέλαβε, του σηκώσανε ... το μισό μαγαζί! Απέναντι δε, η Ερνούλα βλέποντας τα τεκταινόμενα ... έριχνε στάχτες στα μαλλιά της!

– Βαϊ, μας μουφλάρανε!

Και σαν να μην έφτανε αυτό το κακό, όταν η Μοσκολουλουδιά έστρεψε στο φως του ήλιου το πανί που είχε αγοράσει, για να δει την ύφανσή του, τράβηξε λίγο πιο δυνατά το δίμιτο και 'κείνο σχίστηκε σαν χασές!

Νευριασμένη τότε το άρπαξε και το πέταξε πάνω στον πάγκο με τα μαντολάτα, λέγοντας:

– Πα να φύουμε, παιδάκι μου, γιατί όλα τα 'χουνε ψευτίσει εδώ μέσα! Άμα μας ξαναδείτε ... να μας γράψετε!

Περάσανε τρία τέρμινα ίσαμε να συνεφέρει ο Ζεβανζέλ από τον τζερεμέ που 'χε πάθει! Στο αναμεταξύ μαζεύτηκε όλου του μαχαλά το παιδολοϊ. Πιάσανε θέσεις γύρω απ' το μαγκάλι το αναμμένο και ο Ζεβανζέλ αρχένεψε τα παραμύθια και τις βαρύγδουπες αφηγήσεις, με πρωταγωνιστή φυσικά νικητή και τροπαιούχο ... τον εαυτό του!

– Και που λέτε, παιδιά μου, μια μέρα κατατρόπωσα εκείο τον όφι τον φαρμακερό, που 'χε ένα κεφάλι σαν ... το μαγαζάκι μεγάλο και ένα σώμα με λέπια, από δω ... ίσαμε την πλατέα και βάλει!

– Μας το 'χες διηγηθεί αυτό το κατόρθωμα και προχτές, μάστορα, πετάχτηκε ο Νικολής της χήρας. Όλο τα ίδια και τα ίδια μάς λες κάθε φορά. Πες μας τουλάχιστον για κείνο το αποφώλιον τέρας να φτιάξουμε κεφάλι ...

– Εννοείς τότε στο Μισίρι, γιέ μου; Μα αυτό πό 'χα ξολοθρέψει ήτανε αντζέρι

(δράκοντας), για να σου δώκω να καταλάβεις. Κι αν θέλεις να ξέρεις, χάρη στη σβελτάδα μου και στο τσαγανό μου γλίτωσε ένα ολάκερο χωριό απ' το θανατικό!

Ο Ζεβανζέλ έπιασε ένα κάρβουνο αναμμένο απ' το μαγκάλι με τη μασιά και άναψε το τσιγάρο του. Όλα τα παιδιά κρεμόντουσαν απ' το στόμα του τώρα.

– Αφηγήσου μας για 'κείνο το χαρέμι στην Ισκεντερία, γέροντα, ψιθύρισε ο Παντελής με λαγνεία στο μάτι τ' αριστερό!

– Σουτ, θα με κάψεις έτσι και τ' ακούσει η κερά...

– Καθαρίζει τώρα φασολάκια και δεν ακούει ...

Για το φόβο των ... Ιουδαίων ο Ζεβανζέλ βγήκε και πορπάτησε όξω στο καλντερίμι για καμιά δεκαριά μέτρα. Σαν επέστρεψε ήπια μια κούπα νερό και ξεκίνησε:

– Είχα κάποιον αδερφικό φίλο, σείχη, στην Ισμαηλία. Μαζί τρώγαμε στο σαράϊ του, μαζί πίναμε, μαζί κάναμε τρέλες με ... τις γυναίκες του!

– Αμάν, τέτοια λέγε μας!

Μου είχε απόλυτη 'μπιστοσύνη και πολλές φορές μου έδινε και το ... κλειδί του χαρεμιού του. Έτσι περνούσα ζωή μαχαραγιά με όλα τα ουρί και τις οδαλίσκες!

– Ήτανε πιο ωραίες γυναίκες ... απ' την κερά 'Ρνούλα, ρώτησε αφελώς ο Γιώργης το Πικιουϊ ... και έφαγε παστοκύδωνο στο μάτι!

– Όμως ο φίλος αυτός ήτανε φοβερός τζογαδόρος! Την εποχή εκείνη εργαζόμουνα ως αρχηγκρουπιέρης στο μεγαλύτερο καζίνο του Καΐρου. Ο σείχης ερχότανε κάθε βράδυ και έχανε τεράστια ποσά! Και ένα ωραίο πρωί απόμεινε απένταρος! Κατέφυγε σε φίλους και γνωστούς για δανεικά, αλλά βρήκε όλες τις πόρτες κλειστές! Οι «φίλοι» και οι κόλακες όλοι είχαν εξαφανιστεί!

Και τότε ήρθε σε 'μένα, που τον συμβούλεψα τι έπρεπε να πράξει, προκειμένου να ξαναπάρει πίσω την χαμένη του περιουσία. Φυσικά οι πιθανότητες ήταν ελάχιστες και το ρίσκο μεγάλο. Όμως ελόγου μου είχα την ικανότητα και ήξερα τον τρόπο να ελέγχω το μηχανισμό της ρολέτας και να τη σταματώ σε συγκεκριμένο νούμερο!

Εκατοντάδες άνθρωποι βρίσκονταν εκείνο το βράδυ μέσα στο καζίνο και είχανε καταλάβει όλα τα τραπέζια.

Οι πολύχρωμες μάρκες σκέπαζαν τα νούμερα της πράσινης τσόχας. Άραβες με κελεμπίες, κυρίες με τσαντόρ και τα χέρια γεμάτα μπερκέτια όπου κρέμονταν σαν σταφύλια τα λιριά και τα πεντόλιρα, καθώς και παραλήδες με παπιγιόν και φράκα της φωτιάς, που μπαίνανε στο καζίνο και τους στρώνανε χαλί κόκκινο να πατήσουνε! Και το χρήμα να πέφτει ψιλόβροχο στα τραπέζια με τις ρολίνες, στο «μπλακ τζακ» και στον μπακαρά «α ντε ταμπλό»!

Ο Ζεβανζέλ, ως τοπ εξπέρ γκρουπιέρης, δούλευε μόνος του σε δικό του τραπέζι, όπου κουμάνταρε κατά τη ρότα του και δεν έφτυνε ψίχουλα! Μέχρι εκείνη τη στιγμή ήτανε τσιρίμπασης στη δουλειά, βαστούσε μια εντιμότη και είχε πάντοτε

το μουστάκι του καθαρό!

Στις δώδεκα ακριβώς τα μεσάνυχτα μπήκε κάποιος με λευκή κελεμπία, λεπτό μουστάκι και φεγγίτες στα μάτια: Έριξε μια μπλαζέ ματιά τριγύρω και πλησίασε το τραπέζι του Ζεβανζέλ. Στο δεξί του χέρι κράταγε ένα μικρό δέμα. Έκανε υπόκλιση μεσανατολίτικη.

– Σαλάμ Αλέκουμ ...

– Αλέκουμ Σαλάμ ...

Ο Ζεβανζέλ τότε του ξηγιέται χαρτί ανοιχτό. Του ψιθυρίζει σιγά, τουμπεκίσια:
– Άκου και βγάλε τάρα. Ρίχτο το δέμα φουνταριστό απάνω στο δεκατρία, λόγω που ξέρουμε την πάσα φτιάξη ...

– Ο Αλλάχ κι ο λόγος σου ...

Κόσμος είχε περιζώσει τώρα τη ρουλέτα, όλοι έμπλεοι περιέργειας, για το τι περιείχε αυτό το μυστηριώδες δεματάκι!

Η μπίλια έφερε πολλές περιστροφές, ενώ όλοι κράταγαν την αναπνοή τους.

Όταν σταμάτησε η περιδίνηση, η μολυβένια μπαλίτσα ήρθε και «κάθισε» ... στο δεκατρία!

– Κερδίζει το δεκατρία, τα μονά, τα μικρά, τα μαύρα, ανέκραξε στεντοριώς ο Ζεβανζέλ ...

Ένας στεναγμός ανακούφισης βγήκε απ' τα στόματα όλων. Ο κερδισμένος παίχτης θα έπρεπε να πληρωθεί με ποσόν, που θα αντιστοιχούσε σε τριαντάξι φορές στην αξία αυτού που είχε ποντάρει στο τραπέζι.

Παρουσία του διευθυντή του καζίνου ανοίχτηκε το δεματάκι και όλοι με φρίκη είδαν, πως υπήρχε ... ένα χέρι κομμένο απ' τον καρπό! Ο φτωχευμένος πρώην σεΐχης, μη έχοντας τι άλλο να ποντάρει, έκοψε το ίδιο του το χέρι!

Τότε, η διεύθυνση του καζίνου αδυνατώντας να πληρώσει τον κερδισμένο ... με τριαντάξι χέρια, αναγκάστηκε μετά από διακανονισμό μαζί του, να του καταβάλει ένα υπέρογκο χρηματικό ποσόν!

– Και συ μαστρο – Βαγγέλη, ρώτησε το Μπουζουγλούμ, κέρδεψες τίποτις απ' αυτή την ιστορία;

– Όχι μόνο δεν κέρδεψα, παιδί μου, αλλά μαθεύτηκε το μυστικό και με απολύσανε απ' το Καζίνο, αφού πρώτα μου ρίξανε πέντε αραμπάδες ξύλο!

* Η ιστορία αυτή είναι πέρα για πέρα αληθινή και την είχε κάποτε διηγηθεί αυτολεξεί ο ίδιος ο Ζεβανζέλ στον γράφοντα και στα άλλα τότε παιδιά!

Μερική άποψη του παιχνιδιού,
στο παραμεχρησμένο του Ζεβαντζή
και της Ερνούδας.

ΜΙΑ ΑΓΝΩΣΤΗ ΠΤΥΧΗ
ΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΡΙΑΝΩΝ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΟΥ ΣΥΝΟΙΚΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΕΡΜΟΥΠΟΛΗΣ

*Του +Ανδρέα Πασσά,
Δικηγόρου Αθηνών επί τιμή*

Στην συγγραφείσα το έτος 1882 Γενική Ιστορία της Τήνου από τον ιατρό Επαμεινώνδα Γεωργαντόπουλο (+1885), (υιόν του αποκεφαλισθέντος το 1821, στην Κωνσταντινούπολη, Τηνίου Εθνομάρτυρα Φραγκίσκου Γεωργαντόπουλου), που εξέδωσε το 2005 η Αδελφότης Τηνίων εν Αθήναις με επιμέλεια Δημ. Σοφιανού, γίνεται ενδεικτική αναφορά γεγονότων υποστήριξης από τους Αιγαιοπελαγίτες του αγώνα της Εθνεγερσίας.

Από το πλήθος των ηρωϊκών πράξεων των νησιωτών, εντοπίζω την αναφοράν εις τους Κυκλαδίτες, και φυσικά εις τους Συριανούς, στην άγνωστη περίπτωση της «Δελαγκράτζια».

Οι Κυκλαδίτες ... «... δια της θυσίας της ζωής των και των χρημάτων των. Έσπευδον εις τας μάχας ως ναύται και ως στρατιώται ...

α) οι Τήνιοι επυροβόλουν τον παραπλέοντα την νήσον των οθωμανικόν στόλον ως ει προεκάλουν την οργήν του.

β) οι Πάριοι κατήρχοντο ένοπλοι εις τον λιμένα του Τριόν ένθα ηγκυροβόλησε ο στόλος ούτος δια να εμποδίσωσι την εις την πατρίδα των απόβασιν των εν αυτώ Οθωμανών.

γ) οι Μυκόνιοι εφόνευον και ηχμαλώτιζον τους εις τον λιμένα της νήσου των Τουρλιανή αποβιβασθέντας Αλιγκερίνους.

δ) οι Σύριοι έπραττον τα αυτά κατά των αποβάντων εις τον λιμένα της νήσου των «Δελαγκράτζια» ναυαγών Οθωμανών της μετά την ναυμαχίαν του Καφηρέως εξοκειλάσης εις τον ρηθέντα λιμένα εχθρικής κορβέτας ...».

Έτσι, από έντονη «Συριανή» περιέργεια, ανέτρεξα και σε άλλες ιστορικές πηγές για να μάθω, όσο το δυνατόν, περισσότερες λεπτομέρειες του γεγονότος.

A) Κατά την Ιστορίαν της Νήσου Σύρου του Συριανού Δικηγόρου Τιμολέοντος Δ. Αμπελά (Ερμούπολη 1874), ο Ναύαρχος Σαχτούρης μετά λαμπράν ναυμαχίαν διεσκόρπισε τον στόλον των Οθωμανών, μία δε κορβέτα, καταδιωκόμενη, κατέπεσεν επί των μεσημβρινών ακτών της Σύρου. Οι διασωθέντες του Τουρκικού πληρώματος, περίπου 100, βγήκαν στην ξηράν. Αμέσως ο Πολιτάρχης Ανδρέας Κοσμάς, παραλαβών 25 εκ των στρατιωτών του, αιχμαλώτισε τους Τούρκους και τους μετέφερε δέσμους στο Επαρχείον της πόλης.

Στην συνέχεια, τους απέστειλε στην Ύδρα όπου εχρησιμοποιήθηκαν εκεί σε καταναγκαστικές εργασίες.

B) Κατά την Ιστορίαν της Νήσου Σύρου του Συριανού ιατρού Ανδρέα Κ. Φραγκίδη (Σύρος 1895), ο Ναύαρχος του Ελληνικού στόλου Γ. Σαχτούρης κατεφόβισε δια τεχνάσματος και κατεδίωξε τον εχθρικόν στόλον, και αυτός

διεσκορπίσθη εκ φόβου. Ένα από τα πλοία αυτού του στόλου, σχήματος κορβέττας, καταδιωκόμενο, εξώκειλε εις τον απόκρημνον αιγιαλόν του Βαρβάρου, όπου υπάρχει ορμίσκος μεταξύ αυτού και της νησίδος Βαρβαρούσας. Το πλήρωμά του ήταν μία εκατοντάδα, σχεδόν, Τούρκοι που διεσώθησαν στην ξηρά. Οι Συριοί, με αρχηγόν τον Πολιτάρχην Ανδρέαν Κοσμάν ή Δρούτζην και με τους μισθοφόρους που είχε, αιχμαλώτισε αυτούς την 22-5-1825, και τους εφυλάκισε, και μετ' ολίγας ημέρας τους απέστειλε στην Ύδρα.

Γ) Κατά την Ιστορίαν του Οικισμού της Ερμουπόλεως (Σύρας) του Συριανού Δικηγόρου Ανδρέα Θ. Δρακάκη (Αθήνα 1971), μία μεγάλη Τουρκική κορβέττα από τον Οθωμανικόν στόλον, μετά την καταναυμαγήσιν του από τον Γεώργιον Σαχτούρη εις την περιοχήν του Κάβο – Ντόρο, πανικόβλητη έσπευσε να σωθεί εις τας ακτάς της ουδέτερης Σύρας.

Ο πλοίαρχος Λ. Πινότζης, με εντολή του Σαχτούρη, κατεδίωξε την Τουρκική κορβέττα που είχε πλήρωμα και στρατιώτες 250 περίπου, η οποία κατέφθασε για να κρυβεί εις την ερημικήν ακτήν της Δελλαγράτσιας.

Δια την σύλληψιν των Τούρκων και την αιχμαλώτισιν του πολεμικού σκάφους εκινήθη ο Πολιτάρχης Ανδρέας Κοσμάς, με 25 άνδρες της πολιτοφυλακής του και 150 εθελοντάς πολεμιστάς.

Τότε οι Τούρκοι επυρπόλησαν το πλοίον των και κατά τις αψιμαχίες εφονεύθησαν μερικοί εξ' αυτών και οι υπόλοιποι συνελήφθησαν και εφυλακίσθησαν. Αυτά έγιναν την 22-5-1825.

Σε παραπομπή του Δρακάκη στον Σ. Χάου, αυτός αναφέρει ότι:

«κατά το παρελθόν έτος εξώκειλεν εις τας ακτάς της Σύρου μία τουρκική κορβέττα. Οι ναύται έκαυσαν μεν το σκάφος δια να μην περιέλθει εις χείρας των Ελλήνων, οι ίδιοι, όμως, ως ευρισκόμενοι επί ουδετέρου εδάφους, ουδέν μέτρον αμυντικόν έλαβον, μέχρις ου επιπεσόντες οι Έλληνες απεκεφάλισαν πενήτηντα εξ' αυτών, των λοιπών 120 αποσταλέντων εις Ύδραν όπως εύρωσι την ιδίαν τύχην».

Και μία αξιοσημείωτη, αλλά ανεπιβεβαίωτη, πληροφορία. Όπως προαναφέρθη, όλοι οι συγγραφείς της ιστορίας της Σύρας ασχολήθηκαν, έστω και με κάποιες διαφορές εξιστόρησης, με την άγνωστη αυτή πολεμική δράση των Συριανών, κατά την περίοδο ίδρυσης της Ερμούπολης.

Συγκεκριμένα όμως, στην β' περίπτωση ως ανωτέρω, ο Φραγκίδης προσθέτει την σημαντική πληροφορία: «... οπόθεν ούτοι απεστάλησαν βραδύτερον εις Ύδραν, ένθα υπεβλήθησαν εις καταναγκαστικά έργα της ιδρυομένης αυτόθι πόλεως, ως εν Σύρω ειργάσθησαν πρότερον ούτως, ισοπεδώσαντες τον προς ανέγερσιν του Ναού της Μεταμορφώσεως κατωφερή και ανώμαλον χώρον».

Έτσι φθάνει σ' εμάς η πληροφορία ότι ο κατωφερής και ανώματος χώρος του ανεγερθέντος το 1824 Μητροπολιτικού Ναού της Μεταμορφώσεως ισοπεδώθηκε από τους συλληφθέντας στην Ντελαγκράτσια Οθωμανούς.

Ιστορικός περίπατος στα Αρμένικα της Κοκκινιάς

Κείμενο, φωτογραφίες Χρήστου Θανόπουλου

Το Σάββατο 23 Μαρτίου 2024 ο Σύνδεσμος Συριανών πραγματοποίησε ιστορικό περίπατο στα «Αρμένικα» της Κοκκινιάς, την παλιά προσφυγική παρακούπολη των Αρμενίων και Μικρασιατών Ελλήνων, δίπλα στο ρέμα Σούδα παραπόταμο του Κηφισσού (σημερινή οδός Μπελογιάννη). Ξεναγός μας στο ταξίδι στο χώρο και στο χρόνο η κ. Τακουϊ Μινασιάν (Κουϊν Μίνα), ιστορικός, συγγραφέας, μέλος της συντακτικής επιτροπής του περιοδικού «ARMENIKA».

Το σημείο συνάντησης της ομάδας ήταν στην φορτισμένη ιστορικά πλατεία Ελευθερίου Βενιζέλου, μπροστά από τον Ι. Ν. Αγ. Νικολάου. Παραπλεύρως της εξόδου μετρό σταθμού ΝΙΚΑΙΑ, υπάρχει ο βράχος, ο ποτισμένος από το αίμα των Ελλήνων πατριωτών που εκτελέστηκαν από τους Γερμανούς το 1944.

Η κ. Μινασιάν άρχισε να ξετυλίγει το κουβάρι της ιστορικής διαδρομής των Αρμενίων. Η ιστορία των Αρμενίων ξεκινά με το βασίλειο Ουραρτού (Αραράτ) γύρω στο 2500 π.Χ., επί εποχής Σουμερίων στη Μεσοποταμία. Το βασίλειο των Ναϊρί περιλαμβάνει Αρμένιους, Χετταίους και Μιτάνι. Το Βασίλειο του Βαν χρονολογείται από τον 9ο αι. π.Χ. (875 π.Χ.). Το 401 π.Χ., στην Κάθοδο των Μυρίων (10.000 άνδρες) του Ξενοφώντα, Αρμένιοι (από Αρμενοχώρια) γιάτρεψαν τους Έλληνες στρατιώτες από τα κρυοπαγήματα με βότανα, και τους τάισαν επί τρεις μήνες. Το 83 π.Χ. το Βασίλειο της Αρμενίας στη μέγιστη ακμή του, εκτείνεται από τον Καύκασο μέχρι τη Συρία. Το 908 υφίστανται τα δύο αντιμαχόμενα βασίλεια της Αρμενίας και του Βασπουρακάν. Το 1092 επιβιώνει μόνο το Αρμενικό Βασίλειο της Κιλικίας.

Κατά διαστήματα οι Αρμένιοι κατακτήθηκαν από Ρωμαίους, Βυζαντινούς, Άραβες, Πέρσες, όμως στο τέλος διατηρούσαν την ανεξαρτησία τους, μέχρι την οριστική κατάκτηση του Αρμενικού Βασιλείου της Κιλικίας, το 1375 από τους Οθωμανούς.

Οι απόστολοι Θαδδαίος και Βαρθολομαίος ξεκίνησαν το ιεραποστολικό τους έργο στην Αρμενία το 48–60 μ.Χ. Ο Αγ. Γρηγόριος ο Φωτιστής και πρώτος πατριάρχης, βάπτισε τη βασιλική οικογένεια. Το 301 μ.Χ. ο εκχριστιανισμός της Αρμενίας ήταν βίαιος. Οι ειδωλολάτρες ιερείς θανατώθηκαν, ενώ οι αρχαίοι ειδωλολατρικοί ναοί καταστράφηκαν. Στην πρωτεύουσα Γιερεβάν, ο αρχιεπισκοπικός ναός είχε στο υπόγειο τον κεντρικό ειδωλολατρικό βωμό. Μετά την Οικουμενική Σύνοδο της Χαλκηδόνας, το 451, η ορθόδοξη Αρμενική Εκκλησία έγινε αυτοκέφαλη. Αποφασίστηκε να μην υπάρχουν εικόνες ή αγάλματα. Μετά την οθωμανική κατάκτηση αναγκάστηκε ο Αρμένιος αρχιεπίσκοπος (1441) να επιστρέψει στην Αρμενία (Καύκασο).

Η σημερινή Νίκαια (Δήμος πλέον Κερατσινίου – Νίκαιας), αποτελείται από τις περιοχές Νεάπολη, Άσπρα Χώματα, Κοκκινιά, (Παλιά και Νέα). Έγινε δήμος το 1952. Στην Παλιά Κοκκινιά πάνω από το ρέμα Σούδα, εγκαταστάθηκαν οι πρώτοι ελάχιστοι Αρμένιοι πρόσφυγες που έφθασαν μετά τη γενοκτονία του 1915 από τους Νεότουρκους. Είχαν προηγηθεί οι πρώτοι Αρμένιοι πρόσφυγες που έφθασαν στην Ελλάδα, μετά την επανάσταση του 1895 και τις σφαγές. Ακολούθησαν το 1909, οι Αρμένιοι που έφθασαν στην περιοχή της Πλατείας Κουμουνδούρου στην Αθήνα και έκτισαν την πρώτη εκκλησία – παράγκα της Ορθόδοξης Αρμενικής Αρχιεπισκοπής.

Πριν τη γενοκτονία του 1915 στην περιοχή της Μ. Ασίας ζούσαν περίπου 2,5 εκατ. Αρμένιοι, ενώ το 1920 υπολογίζονται σε μόλις 100.000. Με τη συνθήκη των Σεβρών το 1920, η Αρμενία ανακηρύσσεται ανεξάρτητο κράτος, όμως ο αρμενικός στρατός ηττήθηκε από τον τουρκικό. Οι 100.000 Αρμένιοι ενώθηκαν με το 1,5 εκατ. προσφύγων της Μ. Ασίας και εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα. Το μεγαλύτερο τμήμα της Αρμενίας κατακτήθηκε πάλι από τους Τούρκους, ενώ το υπόλοιπο πέρασε στην κυριαρχία της Σοβιετικής Ένωσης και ανακηρύχθηκε ως Σοβιετική Δημοκρατία της Αρμενίας. Το 1936 ο Στάλιν αποφάσισε ο αρμενικός θύλακας του Ναγκόρνο – Καραμπάχ (Άρτσαχ), που παλιά ενωνόταν με την Αρμενία, να ανήκει στο Αζερμπαϊτζάν. Το 1991, μετά τη διάλυση της Ε.Σ.Σ.Δ., η Αρμενία ανεξαρτητοποιήθηκε. Το 1988–1989 πολέμησε με το Αζερμπαϊτζάν, για την ανεξαρτησία του Ναγκόρνο – Καραμπάχ. Μετά και την τρίτη πολεμική σύγκρουση, το φθινόπωρο του 2023, το Άρτσαχ έπαψε να υφίσταται ως ανεξάρτητη αρμενική περιοχή και χιλιάδες Αρμένιοι πήραν το δρόμο της προσφυγιάς προς την Αρμενία.

Οι Αρμένιοι πρόσφυγες του 1922 που εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα, κατευθύνθηκαν στις έρημες εκτάσεις των μεγάλων πόλεων. Στην Αττική κυρίως στο Δουργούτι, στη Δραπετσώνα και στη Νέα Κοκκινιά. Έτσι σιγά–σιγά δημιουργήθηκαν οι προσφυγικές συνοικίες. Στην Κοκκινιά ζούσαν αρμονικά μαζί Αρμένιοι και Έλληνες

της Μ. Ασίας σε σκηνές και παραπήγματα. Οι πρώτες χαμηλές μονόχωρες παράγκες κτίστηκαν τον Οκτώβριο του 1922 πολύ βιαστικά, με οποιοδήποτε υλικό ήταν διαθέσιμο και ίσα που τις σκέπασαν πρόχειρα, ώστε να προλάβουν τις βροχές του Νοεμβρίου. Ο χώρος της παράγκας το πρωί γινόταν κουζίνα, το βράδυ χρησίμευε για τον ύπνο της οικογένειας, ενώ το Σάββατο γινόταν πλυσταριό. Αν ήθελαν να ψηλώσει η παράγκα, έσκαβαν στο εσωτερικό της, όμως ήταν ευάλωτη στις πλημμύρες. Η Σούδα με τις συνεχείς πλημμύρες της, ήταν η πληγή της περιοχής και μόνιμη εστία μόλυνσης. Το τραγούδι του Μάρκου Βαμβακάρη, που ζούσε στον Πειραιά, «Με παρέσυρε το ρέμα, μάνα μου δεν είναι ψέμα,...», αφορά τη Σούδα. Οι αρχικές παράγκες μετατράπηκαν σε σπιτάκια, κτισμένα με ωμές πλινθούς (από κόκκινο χώμα της Κοκκινιάς και άχυρο). Το 1927 στην οδό Μυλασσών και Μπελογιάννη κτίζεται το σχολείο – λέσχη «Ζαβαριάν», το οποίο ανακατασκευάστηκε εκ βάθρων το 2018 και λειτουργεί μέχρι σήμερα. Το 1932 κτίζεται δίπλα στις παράγκες ο ναός των Ορθοδόξων Αρμενίων «Σουρπ Αγκόπ» (Άγιος Ιάκωβος) και δίπλα του λειτουργεί σχολείο. Παράλληλα, κτίζεται ο καθολικός ναός της Αγ. Τερέζας και η Αρμένικη Ευαγγελική Εκκλησία με σχολείο και μεγάλη αυλή. Το 1938 ζουν στην Κοκκινιά 8.000 – 10.000 Αρμένιοι (κατ' άλλους 6.000), σε παράγκες. Στο Δουργούτι ζουν 5.000 Αρμένιοι και ο κεντρικός δρόμος μεταβάλλεται σε αγορά, όπου ανθεί και η μαύρη αγορά στην Κατοχή. Στην παραγκούπολη της Δραπετσώνας ζουν 5.000 Αρμένιοι, οι οποίοι δουλεύουν στο εργοστάσιο Λιπασμάτων. Μετά τον βομβαρδισμό του Πειραιά από τους Γερμανούς το 1941, πολλοί Αρμένιοι κατέφυγαν στην Κοκκινιά και στο Δουργούτι. Το Δουργούτι έκαψαν οι Γερμανοί το 1944. Το 1946-47 πολλοί Αρμένιοι παλιννόστησαν στη Σοβιετική Αρμενία.

Ο ιστορικός περίπατος ξεκινάει από την οδό Βοσπόρου. Η οδός Παναγή Τσαλδάρη ήταν το νυφοπάζαρο. Εκεί κοντά υπήρχε το πρώτο ρεμπετάδικο των Κεφάλα και Περιβόλα. Στη «Φραγκοσυριανή» τραγουδούσε η Μαρίκα Νίνου και έπαιζε ο Στελλάκης Περπινιάδης. Περίφημο ήταν το ζαχαροπλαστείο «Όμηρος» και ο κινηματογράφος «Ορφέας». Μπαίνουμε στην οδό Αμερικανίδων Κυριών. Στο ένα άκρο του δρόμου βρίσκεται σήμερα το 2ο Γυμνάσιο Νίκαιας, εκεί όπου υπήρχε το Νοσοκομείο των Αμερικανίδων Κυριών και είχε ιδρύσει το ομώνυμο φιλανθρωπικό ίδρυμα (προερχόμενο από την Near East Relief Organization), με πρόεδρο την ιατρό – γυναικολόγο Esther Loverjoy και διευθύντρια την Emile Parmely. Η Ε. Loverjoy διέσωσε 30 παιδάκια από τη Σμύρνη, τα οποία έφερε στην Ελλάδα μαζί με τα δικά της. Το 1935 οι Αμερικανίδες Κυρίες αποχώρησαν, έχοντας προσφέρει τεράστιο έργο στους πρόσφυγες. Το νοσοκομείο παραχωρήθηκε στο Δήμο Νέας Κοκκινιάς. Αρχικά είχε την επωνυμία «Προσφυγικόν» και το 1936 μετονομάστηκε σε «Λαϊκόν Νοσοκομείον Νέας Κοκκινιάς, πρώην Αμερικανίδων Κυριών». Το 1938, ενώ ο πληθυσμός αυξανόταν, άρχισε να κτίζεται στα Άσπρα Χώματα το «Νοσοκομείο Αμερικανίδων Κυριών», μετέπειτα «Κρατικό Νίκαιας», το οποίο λειτούργησε από το 1952. Το αρχικό Νοσοκομείο Αμερικανίδων Κυριών γκρεμίστηκε και στη θέση του

κτίστηκε το 9ο Γυμνάσιο Θηλέων Νίκαιας, κατόπιν 2ο Γυμνάσιο – Λύκειο Νίκαιας (1968–1970) και από το 2000, 2ο Γυμνάσιο Νίκαιας.

Στην πλατεία Αμερικανίδων Κυριών υπάρχει η μαρμάρινη προτομή της Προέδρου Ε. Loverjoy. Στον κάθετο δρόμο (πρώην οδός Μοργκεντάου, νυν καπετάν Γέμελου), υπάρχει η εκκλησία των Αμερικανίδων Κυριών και δίπλα παλιός φούρνος. Ο Henry Morgendau υπήρξε Πρέσβης τω Η.Π.Α. στην Κωνσταντινούπολη, αγωνίστηκε για το προσφυγικό ζήτημα στην Κ.Τ.Ε. (Κοινωνία των Εθνών) και υπήρξε Πρόεδρος στην Ε.Α.Π. (Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων) και έγραψε τα βιβλία: «Τα μυστικά του Βοσπόρου», όπου περιγράφει την καθοδήγηση των Νεότουρκων στις γενοκτονίες από Γερμανούς αξιωματούχους και το βιβλίο «Με έστειλαν στην Αθήνα», όπου περιγράφει τις προσπάθειές του για την αποκατάσταση των προσφύγων. Στο κρεοπωλείο έναντι της πλατείας, ο κρεοπώλης κύριος Χρήστος, είναι ο γιός της Βαγγελιώς Μαργαρώνη, πιανίστριας της Μαρίκας Νίνου.

Προχωράμε στα στενά δρομάκια των Αρμένικων, Ηρώων Γράμμου, Σηστού, Αβύδου, Λαμψάκου. Κάποια μικρά προσφυγικά σπιτάκια υπάρχουν ακόμα, ενώ άλλα έχουν γίνει πολυκατοικίες. Παλιά άκουγε κανείς κυρίως Αρμένικα και Τούρκικα. Οι Έλληνες πρόσφυγες ήξεραν να διαβάσουν τα Καραμανλήδικα (τούρκικα γραμμένα με ελληνικά γράμματα). Πέρασαμε από το παλιό αρτοποιείο του Ιωάννη Σταφυλίδη, κλειστό σήμερα, το οποίο μοίραζε παλιά δωρεάν ψωμί στους απόρους και λειτουργούσε ως κέντρο υποδοχής του αρμενικού στοιχείου.

Φθάσαμε στον Ορθόδοξο Αρμενικό Ναό του Αγ. Ιακώβου (Σούρπ Αγκόπ), τον μεγαλύτερο αρμενικό ναό της Ελλάδος, όπου μας υποδέχθηκε και μας ξενάγησε ο ντεράϊρ (πατήρ) Μπάρετ. Στο προαύλιο του ναού υπάρχει ο χαρακτηριστικός κοκκινωπός γλυπτός αρμενικός σταυρός «Χατσκάρ», από ηφαιστειακή πέτρα ντουφτ του όρους Αραράτ. Δίπλα στο ναό υπάρχει κτίριο σχολείου, τώρα τράπεζα του ναού. Οι Αρμένιοι ενώ ζούσαν σε παραγκουπόλεις, έκτιζαν ναούς και σχολεία. Μέχρι το 1933 είχαν κτίσει 11 εκκλησίες. Ο αρμενικός ναός στην Αλεξανδρούπολη κτίστηκε το 1840. Ο αντίστοιχος της Κομοτηνής έκλεισε 180 χρόνια. Ο ναός του Αγ. Ιακώβου έχει μια πολύ ιδιαίτερη Αγία Τράπεζα και στην κορυφή της υπάρχει ένα γράμμα του αρμενικού αλφαβήτου (το οποίο περιλαμβάνει 38 γράμματα προερχόμενο από τη βυζαντινή μεγαλογράμματη γραφή), το σύμβολο της Ύπαρξης Ε. Ο ναός είναι στολισμένος με ιερά κειμήλια από την Καλλιπολη της Ανατολικής Θράκης. Οι επτακόσιοι Καλλιπολίτες Αρμένιοι, προειδοποιήθηκαν έγκαιρα από Τούρκο αξιωματικό, ο οποίος ναύλωσε και πλοίο, το οποίο τους μετέφερε αρχικά στην Κεφαλονιά, όπου έμειναν μόνο 2-3 οικογένειες και οι υπόλοιποι κατέληξαν στον Πειραιά και στην Κοκκινιά. Οι Καλλιπολίτες έκτισαν τον ναό του Αγ. Ιακώβου. Ο πατέρας της κυρίας Τ. Μινασιάν ήταν διάκονος και πρωτοψάλτης του ναού.

Η Ευαγγελία Αταμιάν, μετέπειτα γνωστή ρεμπέτισσα Μαρίκα Νίνου, γεννημένη στο πλοίο της προσφυγιάς το 1922, προερχόμενη από την αρμενική Κιλικία, , ήταν μαθήτρια του σχολείου δίπλα στο ναό. Ο μουσικολόγος Άρις

Καλφαγιάν την ξεχώρισε και της μάθαινε μουσική και μαντολίνο. Η Μαρίνα Νίνου από 6-7 ετών έψαλλε στην εκκλησία του Αγ. Ιακώβου και 15 ετών έψαλλε για πρώτη φορά από το γυναικωνίτη στην Ακολουθία της Μεγάλης Πέμπτης, το θρησκευτικό τραγούδι του 1840 «Ούρ ες μάϊριμ», «πού είσαι μητέρα», που απευθύνει ο Χριστός από το σταυρό στην Παναγία. Κατόπιν καθιερώθηκε να το τραγουδάει στον κυρίως ναό κάθε Μεγάλη Πέμπτη, μέχρι την ηλικία των 23 χρονών περίπου και πλήθος κόσμου ερχόταν για να την ακούσει. Η Μαρίκα Νίνου έμενε στο ρέμα της Σούδας (σημερινή οδός Μπελογιάννη), δίπλα σε περίπτερο, σήμερα απέναντι από τη Σχολή Ζαβαριάν. Γνώρισε αρχικά ακροβάτη, ο οποίος της δίδαξε τα ακροβατικά και έκανε μαζί του ένα γιο. Έγινε διάσημη ρεμπέτισσα, μούσα του μεγάλου λαϊκού συνθέτη Βασίλη Τσιτσάνη, πήγε στις Η.Π.Α. για ένα διάστημα και όταν γύρισε φίλησε το χέρι του δασκάλου της, τον οποίον ντρεπόταν, διότι δεν ακολούθησε τα βήματα του στη μουσική. Πέθανε από καρκίνο το 1957, σε ηλικία 35 ετών.

Κατόπιν μεταβήκαμε στον Ευαγγελικό Αρμενικό Ναό, με το παλιό σχολείο και το μεγάλο προαύλιο. Μας ξενάγησε ο πάστορας κ. Τσολακιάν. Στους χώρους του σχολείου λειτούργησε νηπιαγωγείο από το 1927 έως το 2018 και δημοτικό σχολείο έως το 1982. Επίσης, υπήρχε Θεολογική Σχολή στο χώρο του ναού, η οποία μετακόμισε στο Φάληρο και αργότερα στο Πανεπιστήμιο Ιγαζιάν της Βηρυτού, όπου διδάσκονται η θεολογία και άλλες επιστήμες. Ο ιερέας του Καθολικού Ναού της Αγ. Τερέζας, κ. Κεραμπαιτζάρ είχε δώσει εντολή να μας τον ανοίξουν. Ιδρύθηκε το 1925 και φιλοξενούσε 400 παιδιά, τα οποία πήγαιναν στο δημοτικό σχολείο του ναού. Κάθε αρμένικος ναός είχε το δικό του σχολείο.

Πολλοί Αρμένιοι πρόσφυγες ζούσαν με την ελπίδα ότι κάποια μέρα θα επιστρέψουν στην πατρίδα τους και δεν ενδιαφέρονταν να μάθουν ελληνικά, ούτε είχαν πάρει την ελληνική υπηκοότητα. Γι' αυτό τον λόγο δεν μπορούσαν να ασκήσουν διάφορα επαγγέλματα και ήταν συχνό να ακολουθούν το επάγγελμα του φωτογράφου (όπως οι περίφημοι Αδελφοί Διλδιλιάν) ή του χρυσοχόου. Η τέχνη της μεταλλοτεχνίας ήταν γνωστή στον Καύκασο από την αρχαιότητα, όπου εκεί έγινε η πρώτη επεξεργασία μετάλλων και σύμφωνα με το μύθο είχε αλυσοδεθεί ο Προμηθέας στον Καύκασο, όταν τιμωρήθηκε από το Δία. Οι Αρμένιοι ήταν ξακουστοί μεταλλουργοί και χρυσοχόοι, ακόμα και στην Ινδία ή αλλού. Το 1968 η Χούντα πίεσε τους Αρμένιους να πάρουν την ελληνική υπηκοότητα.

Μέχρι τη δεκαετία του '60 πολλοί Αρμένιοι ζούσαν σε παράγκες. Το ίδρυμα του Καλούστ Γκιουλμπενκιάν (1869–1955), μεγιστάνα του πετρελαίου, σε συνεργασία με τα Ηνωμένα Έθνη και το ελληνικό κράτος χρηματοδότησε την οικοδόμηση προσφυγικών πολυκατοικιών, σε Νίκαια, Μανιάτικα, Καρέα (100 πολυκατοικίες από το 1950), Καλλιθέα, Μοσχάτο και σε άλλες ελληνικές πόλεις. Μέχρι το 1975 δεν υπήρχε αποχέτευση στη Νίκαια, παρά μόνο βόθροι. Το

αποχετευτικό σύστημα ολοκληρώθηκε από το δήμαρχο Στέλιο Λογοθέτη. Επίσης, δεν υπήρχε τρεχούμενο νερό. Η ύδρευση γινόταν από πηγάδια και δύο βρύσες.

Στην Κατοχή η Κοκκινιά έπαιξε δραματικό ρόλο. Ήταν ο τόπος ίδρυσης του Ε.Α.Μ. Στη μάχη της Κοκκινιάς (4-8 Μαρτίου 1944), οι προσπάθειες των Γερμανών να την καταλάβουν ήταν ανεπιτυχείς. Επέστρεψαν όμως τον Αύγουστο του 1944, περικύκλωσαν από παντού τη συνοικία και στο μπλόκο της Κοκκινιάς στις 17 Αυγούστου 1944, συγκέντρωσαν 20.000 άνδρες ηλικίας 15–60 ετών στην πλατεία της Οσίας Ξένης. Από κουκουλοφόρους δοσίλογους επελέγησαν και εκτελέστηκαν από τους Γερμανούς 350 (κατ' άλλους 315) άτομα, οι 75 στο κτίριο του Ταπητουργείου της "Oriental Carpets". Συνελήφθησαν 8.000 άνδρες και εστάλησαν στο στρατόπεδο του Χαϊδαρίου. Από αυτούς 1.800 άνδρες, έως 40 ετών, εστάλησαν σε γερμανικά στρατόπεδα συγκέντρωσης. Επέστρεψαν μόνο 150. Αντίστοιχα, από το μπλόκο του Δουργουτίου 3.000 Αρμένιοι εστάλησαν σε γερμανικά στρατόπεδα, (επέστρεψαν ελάχιστοι). Μπλόκα έγιναν και στην Καλλιθέα, Καισαριανή, Βύρωνα. Σήμερα υπάρχει το Μουσείο Μπλόκου της Κοκκινιάς, στο παλιό Ταπητουργείο της οδού Ηλιουπόλεως. Ένα ορειχάλκινο άγαλμα του Γιώργου Ζογγολόπουλου στολίζει το Ηρώο Πεσόντων του Μπλόκου της Κοκκινιάς, στην Πλατεία 17ης Αυγούστου (πλατεία Οσίας Ξένης), ενώ υπάρχει και ένα δεύτερο μνημείο πεσόντων στο Γ' Νεκροταφείο Αθηνών. Οι Αρμένιοι συμμετείχαν ενεργά στην αντίσταση και πλήρωσαν μεγάλο φόρο αίματος.

Ο ιστορικός περίπατος ολοκληρώθηκε στη Σχολή Ζαβαριάν, νηπιαγωγείο, δημοτικό σχολείο, λέσχη, κλειστό γυμναστήριο και έδρα των Αρμενίων προσκόπων. Εκτός από τη Σχολή Ζαβαριάν, που ανήκει στον Αρμενικό Κυανό Σταυρό, (οργάνωση της αρμενικής διασποράς), υπάρχει το πολιτιστικό-αθλητικό κέντρο «Αραράτ» στη Νίκαια και στη Ν. Σμύρνη, νηπιαγωγείο, δημοτικό σχολείο και γυμνάσιο. Στην τραπεζαρία της Σχολής γευθήκαμε υπέροχα αρμενικά εδέσματα, που είχαν ετοιμάσει οι κυρίες του Αρμενικού Κυανού Σταυρού και παρακολουθήσαμε την προβολή παλιών φωτογραφιών της συνοικίας από το αρχείο του εκδότη του περιοδικού «ΑΡΜΕΝΙΚΑ» Μάϊκ Τσιλιγκιριάν, τον οποίον ευχαριστούμε θερμά.

Εγκάρδιες ευχαριστίες στην κυρία Τακουί Μινασιάν για όλες τις ωραίες εμπειρίες που ζήσαμε. Η κυρία Μινασιάν τόνισε τη γέφυρα αγάπης που συνδέει την Αρμενία με την Ελλάδα, και τη Σύρο ειδικότερα, όχι μόνο λόγω των ορφανών αρμενόπουλων που φιλοξενήθηκαν στα ορφανοτροφεία Σύρου (της Near East), Κορίνθου και Κέρκυρας την εποχή του ξεριζωμού, αλλά και λόγω της φιλοξενίας 25 αρμενόπουλων από το Ναγκόρνο – Καραμπάχ, επί 20 χρόνια στην Άνω Σύρο, μέχρι το 2019.

Βιβλιογραφία:

-Ξενάγηση κ. Τακουί Μινασιάν

-Μάναλης Παντελής, Η κοινότητα των Αρμενίων της Κοκκινιάς, 100 χρόνια από τη Μικρασιατική Καταστροφή, Δήμος Νίκαιας – Αγ. Ιωάννη Ρέντη 2022

Ημερήσια Εκδρομή του Συνδέσμου Συριανών σε Πικέρμι, Ραφήνα, Ιερά Μονή Παντοκράτορα Νταού Πεντέλης

Κείμενο, φωτογραφίες Χρήστου Θανόπουλου

Την Παρασκευή 5 Απριλίου 2024 ο Σύνδεσμος Συριανών πραγματοποίησε ημερήσια εκδρομή σε Πικέρμι, Ραφήνα και παρακολούθηση της Ακολουθίας των Γ' Χαιρετισμών στην Ιερά Μονή Παντοκράτορα Νταού Πεντέλης.

Πρώτος σταθμός της περιήγησης μας το Πικέρμι το οποίο από το 2011 εντάσσεται στον Καλλικρατικό Δήμο Ραφήνας – Πικερμίου και περιλαμβάνει τους οικισμούς Διώνη, Άγιο Σπυρίδωνα, Ντράφι και Ραφήνα. Το Πικέρμι είναι πασίγνωστο για τα παλαιοντολογικά ευρήματά του. Εδώ τοποθετείται ο αρχαίος δήμος Τείθρας, ενώ στο Ντράφι εντοπίστηκε νεκροταφείο που χρησιμοποιήθηκε την νεολιθική, υστεροελλαδική και γεωμετρική εποχή. Στη βόρεια όχθη του ρέματος Πικερμίου υπήρχε νεκροταφείο της αρχαϊκής, κλασικής και ελληνιστικής εποχής. Το Πικέρμι διέσχισε ο μαραθωνοδρόμος για να φέρει το μήνυμα της νίκης των Αθηναίων στη Μάχη του Μαραθώνα το 490 π.Χ.. Το Πικέρμι οφείλει την ονομασία του στο βυζαντινό αξιωματούχο Επικέρνη («Επί του Κεράσματος»), που αποτελούσε κτήμα του. Ο ίδιος ήταν ο κτήτορας της Ιεράς Μονής Παντοκράτορος Ταώ (Νταού) Πεντέλης τον 9^ο αιώνα. Την εποχή της Φραγκοκρατίας (1205–1456), στην περιοχή έφθασαν Αρβανίτες, μισθοφόροι στρατιωτικοί, για την ενίσχυση του Δουκάτου των Αθηνών (1205–1311), οι οποίοι αργότερα έφεραν τις οικογένειές τους. Οι Αρβανίτες, καλλιεργούν τη γη στα Μεσόγεια, όπου διασώζονται πολλά τοπωνύμια (π.χ. Λιόπεσι, Κουρσαλλάς, κ.α.). Επί Τουρκοκρατίας η περιοχή περιλαμβάνει εννέα τσιφλίκια, ενώ τον 18^ο αι. το Πικέρμι είναι βακουφικό κτήμα της Μονής Παντοκράτορα. Τα κτήματα έχουν ελαιόδενδρα, αμπέλια, βουστάσια, πτηνοτροφεία. Το 1862 οικοδομείται το Πανδοχείο του Σκορδά, στο οποίο το 1870 φιλοξενήθηκε ο λόρδος Μάνκαστερ, με τους γραμματείς της αγγλικής και ιταλικής πρεσβείας και τη συνοδεία τους. Μεταξύ Πικερμίου και Σπάτων η συμμορία των Αρβανιτάκηδων απήγαγε το λόρδο με τη συνοδεία του, απελευθέρωσαν τις γυναίκες, όμως στο Δήλεσι ακολούθησε σφαγή των απαχθέντων, που κατέληξε σε διεθνές διπλωματικό επεισόδιο. Ο Μαρουσιώτης μαραθωνοδρόμος Σπύρος Λούης είχε ξαποστάσει το 1896, στη διάρκεια των πρώτων Ολυμπιακών Αγώνων, στο Χάνι του Σκορδά για να πιεί ένα ποτήρι κρασί!

Η Παλλήνη, πρώην Χαρβάτι, υπήρξε κτήμα του Οθωμανού Χαρβάτ Μπέη επί Τουρκοκρατίας. Στις 22 Ιουλίου 1944 οι Γερμανοί κρέμασαν στο Πικέρμι 54 πατριώτες, που μετέφεραν από το φοβερό «Μπλοκ 15» του στρατοπέδου Χαϊδαρίου, και εκτέλεσαν μετά από φρικτά βασανιστήρια άλλους 200 πατριώτες (προερχόμενους από μπλόκα και το στρατόπεδο Χαϊδαρίου) στο λόφο Λεβίδη, στην

Παλλήνη. Επρόκειτο για αντίποινα ύστερα από το θάνατο δύο αξιωματικών και του οδηγού τους, σε ενέδρα ανταρτών, μεταξύ Παλλήνης και Ραφήνας.

Πίσω από τον Ι. Ν. Αγ. Χριστοφόρου, υπάρχει δημοτικό κτίριο, στο ισόγειο του οποίου φιλοξενείται η μόνιμη έκθεση παλαιοντολογικών θησαυρών Πικερμίου: «Πικέρμι, χθες, σήμερα, αύριο». Μας υποδέχθηκε η εκπρόσωπος του Τμήματος Πολιτισμού Δήμου Ραφήνας-Πικερμίου κ. Λαμπρινή Μπενάτση και ο κ. Γεώργιος Θεοδώρου, καθηγητής Γεωλογίας – Παλαιοντολογίας του ΕΚΠΑ, ένας από τους ανασκαφείς, στις τελευταίες ανασκαφές του Ρέματος Πικερμίου και στο Κισδάρι (2009–2010).

Το 1836 Βαυαρός στρατιώτης εντόπισε κρανίο Μεσοπίθηκου Πεντελικού με κρυστάλλους ασβεστίτη και νόμιζε ότι βρήκε διαμάντια. Διενεργήθηκαν πολλές ανασκαφές: G. Finley και A. Lindermayer 1836, Η. Μητσόπουλος 1853, 1860, A. Gaudry 1860, Θ. Σκούφος και A. Smith 1901–1912, Woodward 1901, O. Abel 1912, Ν. Συμεωνίδης, Γ. Μαρίνος, F. Buchmayer, Η. Zapfe 1972–1982, Χ. Σολωμός, Ν. Τσουκαλάς, Γ. Θεοδώρου 2009–2010. Αποκαλύφθηκε η πανίδα του Πικερμίου, η οποία περιλαμβάνει: ερπετά (χελώνα), πτηνά (στρουθοκάμηλος) και θηλαστικά. Στα θηλαστικά περιλαμβάνονται πρωτεύοντα – κερκοπιθικίδες (Μεσοπίθηκος Πεντελικός, ύψους 35 cm), περισσοδάκτυλα (τριδάκτυλα ιπάρια, αγκυλοθήριο, χαλικοθήριο), αρτιοδάκτυλα (βοοειδή, αντιλόπη, κοντόλαιμη καμηλοπάρδαλη (Ελλαδοθήριο, Σαμοθήριο), μικροκαμωμένη καμηλοπάρδαλη (Παλαιότραγος), ρινόκερος με δύο κέρατα ή χωρίς κέρατα (Ακεραθήριο), προβοσκιδωτά (είδη ελέφαντα), υρακοειδή, σαρκοφάγα αιλουροειδή (Μαχαιρόδους, ύαινα, αρκούδα), τρωκτικά, εντομοφάγα. Ανάγονται σε μία περίοδο πριν 9.000.000 – 5.300.000 χρόνια (Ανώτερη Μειόκαινος – Τουρώλιο). Η θανατοκοινωνία – ταφοκοινωνία του Πικερμίου, που θυμίζει σύγχρονη αφρικανική πανίδα και περιλαμβάνει τόσο φυτοφάγα, όσο και σαρκοφάγα ζώα, υποδηλώνει ότι σε μια εποχή ακραίας ξηρασίας, τα ζώα συγκεντρώθηκαν σε μία τελευταία εστία νερού και πέθαναν από δίψα.

Ο κ. Γ. Θεοδώρου τόνισε την τεράστια παλαιοντολογική σημασία του Πικερμίου και ότι το 1984 η περιοχή του Ρέματος Πικερμίου και το Κισδάρι ανακηρύχθηκαν αρχαιολογικός χώρος και τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Από τον ίδιο έγινε συγκεκριμένη πρόταση δημιουργίας αρχαιολογικού – παλαιοντολογικού πάρκου, η οποία όμως δεν υλοποιήθηκε ποτέ. Στις πρόσφατες ανασκαφές χρησιμοποιήθηκαν μεταπτυχιακοί φοιτητές. Η εύρεση απολιθωμάτων, μεγάλων οστών, προβοσκιδωτών (ελεφάντων), σε Σικελία, Σάμο, Μεγαλόπολη, Παλλήνη, Χαλκιδική, έδωσε το έναυσμα για τη δημιουργία μύθων από τους αρχαίους Έλληνες, που αφορούσαν Κύκλωπες και Γίγαντες, που εξοντώθηκαν από τον Ηρακλή, κ.α.. Ολόκληροι σκελετοί ζώων από το Πικέρμι, τη Σάμο και άλλα μέρη της Ελλάδας, υπάρχουν στο Παλαιοντολογικό Μουσείο, του Γεωλογικού Τμήματος του ΕΚΠΑ, στην Πανεπιστημιούπολη της Καισαριανής.

Την Μειόκαινο περίοδο, εποχή της πικερμικής πανίδας, στη θέση του Αιγαίου απλωνόταν μια μεγάλη ξηρά, η Αιγιήδα, με λίμνες και υφάλμυρες λεκάνες. Στα τέλη του Πλειοκαίνου, πριν 2.500.000 χρόνια, το Αιγαίο θύμιζε αρκετά το σημερινό. Στο Πλειστόκαινο πριν 2.000.000–10.000 χρόνια, η στάθμη του νερού ανεβοκατέβηκε πολλές φορές και η ακτογραμμή άλλαζε συνεχώς μορφή. Πριν 18.000 χρόνια η ψύξη του πλανήτη είχε οδηγήσει σε πτώση της στάθμης των θαλασσών κατά 120 μ. Πριν 12.000 χρόνια περίπου, η αναθέρμανση του πλανήτη οδήγησε σε τήξη των πάγων και σε άνοδο της στάθμης της θάλασσας στα σημερινά επίπεδα. Αν η στάθμη της θάλασσας ανέβει πάλι, λόγω κλιματικής αλλαγής-υπερθέρμανσης του πλανήτη, τότε τεράστιες περιοχές ξηράς θα γίνουν θαλάσσιες εκτάσεις, υποχρεώνοντας εκατομμύρια ανθρώπους να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους και να μεταβούν σε υψόμετρο μεγαλύτερο από 15 έως 30 μέτρα!

Εντυπωσιασμένοι από την παλαιοντολογική συλλογή Πικερμίου και την ξενάγηση του κ. Θεοδώρου, συνεχίσαμε με το όχημα για τη Ραφήνα, ακούγοντας την ξενάγηση της κ. Μπενάτση Λαμπρινής, που είχε την ευγενή καλοσύνη να μας συνοδεύσει. Ακολούθησε ιστορική αναδρομή της Ραφήνας και των σημαντικότερων σταθμών της ιστορίας της.

Η Ραφήνα φέρει το όνομα του δήμου της αρχαίας Αθήνας επί Κλεισθένη Αραφήν. Κατοικήθηκε ήδη από τη νεολιθική εποχή (προϊστορικός οικισμός Ασκηταριού 3.200 – 2.000 π.Χ., στο λόφο της παραλίας Μαρίκες). Ο καθηγητής Προϊστορικής Αρχαιολογίας του ΕΚΠΑ Δημήτριος Θεοχάρης, πραγματοποίησε ανασκαφές την τριετία 1952–1954. Το τοπωνύμιο Ασκηταριό προήλθε από σπηλιά – ησυχαστήριο μοναχού από τη Μονή Πεντέλης. Ο κεντρικός οικισμός των Αραφηνών (από το όνομα του τοπικού ήρωα – κυβερνήτη Αραφήνα, δημιουργήθηκε την κλασική εποχή γύρω από το λιμάνι. Από τη ρωμαϊκή εποχή εντοπίστηκαν ρωμαϊκό λουτρό, αγάλματα, κ.α. Αργότερα στην περιοχή ζούσαν Σαρακατσαναίοι βοσκοί. Ένα χρόνο μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή, το καλοκαίρι του 1923, άρχισαν να εγκαθίστανται στην περιοχή πρόσφυγες από την Τριγλία της Βιθυνίας. Ο οικισμός ονομάστηκε αρχικά «Νέα Τριγλία», όμως τελικά επικράτησε το αρχαίο όνομα. Από την εποχή εκείνη έχει προέρχεται το σπίτι – μουσείο, «Το Σπίτι της Τριγλίας». Οι Τριγλιανοί έκτισαν τον κεντρικό ναό της πολιούχου Θεοτόκου Παντοβασίλισσας, μικρό εκκλησάκι στην αρχή (1929) και ο λαμπρός σημερινός ναός που ολοκληρώθηκε το 1958.

Από τη δεκαετία του 1950 η Ραφήνα άρχισε να παίρνει τη σύγχρονη μορφή της. Υπάρχει επίσης, το «Μουσείο θαλάσσιου κόσμου», το «Μουσείο Ιστορικής Μνήμης 1916–1965» - «Μουσείο Λιγνιτωρύχων» εις ανάμνηση των λιγνιτωρυχείων που λειτουργούσαν στη Διασταύρωση, (διασταύρωση της κεντρικής λεωφόρου Αλέξανδρου Φλέμινγκ με τη λεωφόρο Μαραθώνα), το «Πολιτιστικό Κέντρο» και το «Μουσείο Γερμανικού Οχυρού Ραφήνας», που στην Κατοχή είχαν φτιάξει στον στρατηγικής σημασίας λόφο Παναγίτσα οι Γερμανοί, με την υποχρεωτική

καταναγκαστική εργασία των κατοίκων, για να εποπτεύουν την περιοχή του Νοτίου Ευβοϊκού και το λιμάνι της Ραφήνας. Το τσιμεντένιο συγκρότημα, περιλάμβανε επιφανειακά πέντε τεράστια βαριά πυροβόλα (που ίσως είχαν μεταφερθεί από τη γαλλική Γραμμή Μαζινώ), υπόγειες στοές, δεξαμενές, αποθήκες πυρομαχικών, καταλύματα, ορύγματα. Υπήρχαν και άλλα οχυρωματικά έργα σε άλλες παραλίες. Σκοπός ήταν η αποτροπή απόβασης των συμμάχων στην Αττική.

Το πλέον πυκνοκατοικημένο βόρειο τμήμα της Ραφήνας (πάνω από τη λεωφόρο Αλέξανδρου Φλέμινγκ), περιλαμβάνει τις συνοικίες Διασταύρωση, Νεόκτιστα, Κιούπι, Νέος Πόντος και το νότιο τμήμα περιλαμβάνει τις συνοικίες Αμπελάκια, Αγ. Τριάδα, Πανόραμα, Δροσιά, Αυλάκι, με το Δημοτικό Κολυμβητήριο. Στο κέντρο της πόλης, εκτός από το Δημαρχείο, υπάρχει το Πάρκο Καραμανλή, το Δημοτικό Στάδιο «Παναγιώτης Σκούφος» (προς τιμήν του διεθνούς ποδοσφαιριστή), το Μεγάλο Ρέμα. Οι πυκνοκατοικημένες ανατολικές συνοικίες περιλαμβάνουν τους Ορειχαλκουργούς, Νηρέα, Πρωτέα, Μελτέμι, με τον προϊστορικό οικισμό Αμαρυλλίδος. Ο Νέος Βουτζάς και η Καλλιτεχνούπολη, με παραθεριστικές και μόνιμες κατοικίες είναι περιφερειακές συνοικίες της Ραφήνας.

Η κ. Λαμπρινή Μπενάτση μάς συνόδευσε στο πούλμαν, υποδεικνύοντας τη θέση του «Γερμανικού Οχυρού της Ραφήνας» και μας μίλησε για τα τραγικά γεγονότα που κατέληξαν στην εκτέλεση των Ελλήνων πατριωτών από τους Γερμανούς, σε Πικέρι και Παλλήνη.

Στον Ιερό Ναό της Θεοτόκου Παντοβασιλίσσας, μας υποδέχτηκε ο Πρόεδρος του Συλλόγου Τριγλιανών κ. Γεώργιος Κικής και ο ιερέας του ναού. Μας μίλησαν για την άφιξη των Τριγλιανών προσφύγων στη Ραφήνα, όπου μαζί με τα λιγοστά υπάρχοντά τους διέσωσαν πολλά κειμήλια, μεταξύ των οποίων και την αμφιπρόσωπη εικόνα της Παναγίας Παντοβασιλίσσας και από το καθολικό της Μονής Τρίγλιας την περίφημη μοναδική φορητή ψηφιδωτή εικόνα της Παναγίας με το Χριστό «Η Επίσκεψις», η οποία είναι σήμερα καύχημα του Βυζαντινού Μουσείου Αθηνών. Μετά την προσκύνηση του Ευαγγελίου, που κρατούσε κάποτε ο τριγλιανής καταγωγής εθνομάρτυρας Αγ. Χρυσόστομος τελευταίος μητροπολίτης Σμύρνης, ανηφορίσαμε προς το Δημοτικό Λαογραφικό Μουσείο «Το Σπίτι της Τρίγλιας», το τελευταίο προσφυγικό σπιτάκι, με την παλαιά επίπλωση, αντικείμενα, φωτογραφίες, φορτωμένο με τις αναμνήσεις και την ιστορική μνήμη των Τριγλιανών. Εκεί μας περίμεναν μέλη του Συλλόγου Τριγλιανών Ραφήνας. Μετά την ξενάγηση στο Μουσείο, στα γραφεία και στη συλλογή των παραδοσιακών ενδυμασιών, ακολούθησε κέρασμα με γλυκά και αναψυκτικά, στον υπέροχο λουλουδιασμένο κήπο με τις προτομές.

Η Τρίγλια της Βιθυνίας βρίσκεται στη μικρασιατική ακτή της Προποντίδας, στην είσοδο του κόλπου της Κίου. Το όνομα συνδέεται με την τρίγλη, ένα είδος μπαρμπουνιού. Κοντά στην Τρίγλια υπήρχαν οι Μονές Τρίγλιας (8^{ου} αι. μ.Χ.), Πελεκητής, Μηδικίου, Βαθέος Ρύακος, κ.α. Έξω από τη γειτονική Προύσα, υπήρχε

το σημαντικό μοναστικό κέντρο του Βιθυνιακού Ολύμπου, αντίστοιχο του Αγίου Όρους. Ο οικισμός Τρίγλια μνημονεύεται πρώτη φορά σε πατριαρχικό έγγραφο του 13^{ου} αι. Η παρουσία μουσουλμάνων, όπως σε όλα τα μικρασιατικά παράλια, είναι πολύ μικρή. Στις αρχές του 20^{ου} αι. από τους 6.800 κατοίκους, οι 150 είναι Τούρκοι. Η πόλη είχε Επάνω και Κάτω Μαχαλά, με το ρέμα (ντερές) και την αγορά. Η Τρίγλια έκανε εξαγωγή ελιών, κουκουλιών μεταξιού. Το 1915 εκτοπίστηκαν οι Τριγλιανοί στον πρώτο διωγμό, προς την ενδοχώρα. Έχασαν τη ζωή τους 800 άτομα. Το 1918 επέστρεψαν και ανασυγκρότησαν τον τόπο τους, έκτισαν μεγαλύτερη αγορά, ανακαίνισαν τους ναούς τους και το 1920 υποδέχθηκαν τα ελληνικά στρατεύματα. Στις 29 Αυγούστου 1922, μετά την κατάρρευση του μικρασιατικού μετώπου, με πλοία του Τριγλιανού εφοπλιστή Φίλιππου Καβουνίδη, εγκατέλειψαν ευτυχώς έγκαιρα, για δεύτερη φορά την πατρίδα τους. Αρκετοί Τριγλιανοί αποβιβάστηκαν στη Θεσσαλονίκη και δημιούργησαν τη Νέα Τρίγλια της Χαλκιδικής, ενώ οι υπόλοιποι που αποβιβάστηκαν στον Πειραιά, επέλεξαν τη Ραφήνα για νέα τους πατρίδα. Αρχικά διέμεναν στη Ραφήνα σε σκηνές, παραπήγματα, αποθήκες. Η οικοδόμηση των σπιτιών του οικισμού ανατέθηκε από την Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων στο βρετανικό οίκο Χάμπρο και πραγματοποιήθηκε μεταξύ 1924 και 1927. Κάθε τετράγωνο σπιτάκι, είχε εμβαδόν 42 μ², με καθιστικό, υπνοδωμάτιο, κουζίνα και στάβλο. Τα σπίτια παραδόθηκαν χωρίς τζάμια και πατώματα! Επίσης, δεν προβλεπόταν δημόσιοι χώροι και κτίρια. Σε πλεονάζοντα προσφυγικά σπίτια εγκαταστάθηκαν οικογένειες Καραμανλήδων, Βουρλιωτών και άλλων προσφύγων.

Αφού ευχαριστήσαμε τα μέλη και τον Πρόεδρο του Συλλόγου Τριγλιανών Ραφήνας, για την αγάπη και τη φιλοξενία τους, κατευθυνθήκαμε προς το λιμάνι της Ραφήνας, όπου στο εστιατόριο «Άγωνα Γραμμή» γευθήκαμε πεντανόστιμους ψαρομεζέδες.

Το απόγευμα αναχωρήσαμε για τη Μονή Παντοκράτορα Ταώ (Νταού) Πεντέλης, όπου μας έγινε ξενάγηση από τις μοναχές στο περίφημο εξαγωνικό καθολικό της μονής (11^{ου} αι. μ.Χ.), με τις πολλές άγιες τράπεζες. Μετά από καταστροφή, η Μονή επανιδρύθηκε το 1675. Το Πάσχα του 1680, κατόπιν προδοσίας, σφαγιάσθηκαν 179 μοναχοί από Αγαρηνούς πειρατές. Η μονή ερήμωσε για μερικούς αιώνες, έως το 1963, οπότε και έγινε η επανίδρυσή της, ως γυναικεία μονή. Το 1965 ανακαλύφθηκαν στο δάπεδο του καθολικού οστά των σφαγιασθέντων μοναχών. Το ίδιο έγινε και το 2000, σε ανακαίνιση παρακείμενου κτιρίου. Δίπλα στο καθολικό, εκτίθενται για προσκύνηση οστά των αφανισθέντων μοναχών, που φέρουν εμφανή τα κακωτικά πλήγματα των επιδρομών.

Μετά την ξενάγηση, παρακολουθήσαμε την Ακολουθία των Γ' Χαιρετισμών, στο νέο μεγάλο ναό, που είναι αφιερωμένος στους σφαγιασθέντες μάρτυρες μοναχούς. Υπέροχη η ακολουθία από τις καλλίφωνες μοναχές της Μονής Παντοκράτορα. Ακολούθησε επιστροφή στο «κλεινόν άστυ», ενώ ο ουρανός ζωγραφιζόταν με τα υπέροχα χρώματα του δειλινού.

Ευχαριστούμε θερμά το Τμήμα Πολιτισμού του Δήμου Ραφήνας – Πικερμίου, ιδιαίτερα την κ. Λ. Μπενάτση, τον ομότιμο καθηγητή κ. Γ. Θεοδώρου, τον κ. Γ. Κική, τα μέλη του Συλλόγου Τριγλιανών Ραφήνας και τις μοναχές της Μονής Παντοκράτορα Νταού Πεντέλης.

Βιβλιογραφία:

- Έκθεση: «Πικέρμι, χθες, σήμερα, αύριο».
- Ενημερωτικό φυλλάδιο του Συλλόγου Τριγλιανών Ραφήνας «Το Σπίτι της Τρίγλιας», Ραφήνα.
- <https://el.wikipedia.org/wiki/Πικέρμι>
- <https://el.wikipedia.org/wiki/Ραφήνα>
- irafina.gr/ μουσείο λιγνιτωρύχων

Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Σύρου, (SIFF) και «Δίκτυο Αρχιπέλαγος», Jacob Moe

Κείμενο, Χρήστου Θανόπουλου, φωτογραφίες Jacob Moe

Το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Σύρου, (Syros International Film Festival – SIFF) δημιουργήθηκε το 2013, από τον Αμερικανό σκηνοθέτη Jacob Moe, δίνοντας μια νέα διάσταση στα πολιτιστικά δρώμενα της Σύρου. Είχαμε την ευκαιρία να συνομιλήσουμε με τον κ. Μοε τόσο για το Φεστιβάλ, όσο και για το «Δίκτυο Αρχιπέλαγος», την ξεχωριστή πρωτοβουλία που έχει ξεκινήσει εδώ και τέσσερα χρόνια με μια ομάδα συνεργατών στην Σύρο, στην Αθήνα και στο εξωτερικό.

Ο Jacob Moe γεννήθηκε το 1990 στη Νέα Υόρκη (ΗΠΑ). Ακολούθησε σπουδές πολιτικών επιστημών στο Pomona College της Καλιφόρνιας, ενώ το μεταπτυχιακό του αφορούσε την Κοινωνική Τεκμηρίωση (Αρχειονομία – Ανθρωπολογία), από το Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνια, Σάντα Κρουζ, πάνω στο οποίο βασίστηκε και η ενασχόλησή του με το «Δίκτυο Αρχιπέλαγος». Έχει λάβει υποτροφίες για ανεξάρτητη έρευνα στο Πανεπιστήμιο του Σάο Πάολο, και στην Ακαδημία Αθηνών, μεταξύ άλλων.

«Η μητέρα μου, καθηγήτρια Νεοελληνικών στο Πανεπιστήμιο Columbia, μου έμαθε τα ελληνικά. Στη Σύρο ήρθαμε πριν 15 χρόνια περίπου, καλεσμένοι από φίλους, την αγαπήσαμε και τελικά μείναμε. Το οικογενειακό σπίτι τώρα βρίσκεται στην Απάνω Μεριά. Μοιράζω πλέον το χρόνο μου ανάμεσα στη Σύρο και την Αθήνα».

Το SIFF δημιουργήθηκε πριν 12 χρόνια από τον Jacob Moe και την ελληνοαμερικανίδα Cassandra Celestine, με σπουδές στον κινηματογράφο. Σήμερα η τελευταία ασχολείται κυρίως με τη φωτογραφία, και τον κινηματογράφο, ως σκηνοθέτιδα πλέον. Στα πλαίσια του SIFF παρουσιάστηκαν στα τέλη Ιουλίου, επί 11 έτη, ταινίες Ελλήνων και ξένων δημιουργών, σε συνδυασμό με άλλες δράσεις, όπως είναι τα κινηματογραφικά εργαστήρια, με τη συμμετοχή Ελλήνων και ξένων κινηματογραφιστών.

«Το SIFF είναι θεματικό. Παρουσιάζονται διάφορα είδη, μυθοπλασία, ξένες ταινίες, παλιές και καινούριες. Φέτος δεν θα πραγματοποιηθεί το SIFF-φεστιβάλ, σε αντίθεση με τις προηγούμενες χρονιές, μιας και αποφασίσαμε να πάρουμε χρόνο ως ομάδα, να σκεφτούμε τα επόμενα βήματα μας, μετά από 11 χρόνια, πλήρη δράσεων και περιπετειών. Το ενδιαφέρον μου πλέον στρέφεται τώρα προς την έρευνα και διάσωση αρχειακού υλικού, δηλαδή ταινιών, φωτογραφιών και εγγράφων. Πως διασώζεται αυτό το αρχειακό υλικό; Πως μπορεί να ερμηνευτεί σε σχέση με το σήμερα; Πριν από 4 χρόνια, δημιούργησα τον οργανισμό «Δίκτυο Αρχιπέλαγος» (archipelagonetwork.org), μαζί με μια ομάδα συνεργατών, οι οποίοι μέσω των οπτικοακουστικών πρακτικών, έθεσαν ως σκοπό την προστασία και προαγωγή της πολιτιστικής ζωής, του φυσικού περιβάλλοντος και της ιστορικής μνήμης, των

Κυκλαδονήσων. Ενάντια στην ισοπεδωτική πίεση του υπερτουρισμού, της υπερβολικής οικονομικής ανάπτυξης και υπερεκμετάλλευσης των φυσικών πόρων, της αλλοτρίωσης του Πολιτισμού και της Φύσης των Κυκλάδων.

Τα τελευταία χρόνια, σε αυτό το πλαίσιο εκτελέστηκαν διάφορα πρότζεκτ. Οι «Ναυτικές Τέχνες των Κυκλάδων», όπως και η «Ναυπηγική Παράδοση στη Σύρο σήμερα» (2021), αφορούσαν τους τελευταίους караβομαραγκούς και ναυπηγοεπισκευαστικές μονάδες των Κυκλάδων και της Σύρου, με βίντεο, συνεντεύξεις, φωτογραφικό υλικό και αρχείο παλαιών φωτογραφιών και εγγράφων. Η «Αγγειοπλαστική της Σίφνου» (2023), υπό την αιγίδα και υποστήριξη του Υπουργείου Πολιτισμού (ΥΠ.ΠΟ.), αναφέρεται στους παλαιότερους, αλλά και σύγχρονους αγγειοπλάστες της Σίφνου (στο Φάρο, Αρτεμώνα, Χερρόνησο), με συνεντεύξεις, πλούσιο φωτογραφικό υλικό, βίντεο, ερασιτεχνική ταινία εποχής και τις προσπάθειες διάσωσης της ιστορικής μνήμης του Κοσμά Ξενάκη. Το «Ανθέμις» είναι ένα ψηφιακό βοτανολόγιο, που αποδεικνύει τη βιοποικιλότητα της Σύρου και αποτυπώνει φωτογραφικά με τη βοήθεια κανάβων τα φυτά στο πεδίο, κυρίως στην Απάνω Μεριά, που είναι η προστατευόμενη και λιγότερο επηρεασμένη από τις ανθρώπινες δραστηριότητες περιοχή του νησιού, αναδεικνύοντας ταυτόχρονα τα περιβαλλοντικά προβλήματα, λόγω της ύπαρξης του κυττάρου ταφής απορριμμάτων στην εν λόγω περιοχή. Το 2024 εκτυλίσσεται το πρότζεκτ "Communities Between Islands" και ταυτόχρονα τρέχουν κάποια εργαστήρια ανοικτά στο κοινό, στην Ερμούπολη. Σε συνεργασία με καλλιτέχνιδες από ευρωπαϊκές πόλεις (Κορσική – Σαρδηνία – Σύρο), τα εργαστήρια κάνουν έρευνα σε σχέση με ήχο, φιλμ, γλυπτική, πάντα σε σύνδεση με τον τοπικό πολιτισμό και το περιβάλλον. Το Σάββατο 11 Μαΐου 2024 εργαστήριο ήχου πραγματοποιήθηκε στην πλατεία Μιαούλη, σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Τον Οκτώβριο θα γίνει έκθεση στην Αθήνα. Το «Δίκτυο Αρχιπέλαγος» συνεργάζεται με το πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών "Moving Image Archiving and Preservation" (MIAP) του Πανεπιστημίου της Νέας Υόρκης (NYU), για την υλοποίηση του Audiovisual Preservation Exchange (APEX) 2024 Greece στην Ελλάδα. Από τις 22–23 Μαΐου 2024, επιλεγμένοι αρχειονόμοι και φοιτητές του MIAP και συμμετέχοντες από Αθήνα και Σύρο, πραγματοποίησαν έρευνα καταλογογράφηση – οργάνωση της συλλογής ερασιτεχνικών κινηματογραφικών παραγωγών «Των Αωνύμων – Αρχείο Ερασιτεχνικού Οπτικοακουστικού Υλικού» ταινιών super 8mm και 16mm, στην Αθήνα και καταλογογράφηση – μερική ψηφιοποίηση του αρχείου μαγνητικών μέσων (VHS), του τοπικού ραδιοτηλεοπτικού σταθμού «Αιγαίο Ραδιοτηλεόραση» στη Σύρο. Στα τέλη Μαΐου, η ομάδα εργασίας Αθήνας και η αντίστοιχη της Σύρου, παρουσίασαν στο κοινό εργαστήριο και προβολή στο Πνευματικό Κέντρο Άνω Σύρου και του Δήμου Σύρου – Ερμούπολης αντίστοιχα.

Το APEX 2024: Greece με τις ομάδες Αθήνας – Σύρου, δημιουργεί μακροχρόνιες συνεργασίες, παρέχει πόρους (από ιδιωτικούς φορείς των ΗΠΑ, των «Ανωνύμων» και του Δήμου Σύρου – Ερμούπολης), τεχνογνωσία και ευαισθητοποίηση για τη διάσωση του ερασιτεχνικού φιλμ και της δημόσιας οπτικοακουστικής κληρονομιάς.

Την Τρίτη 11 Ιουνίου, έγινε προβολή ταινιών – συνεντεύξεων από την «Αγγειοπλαστική της Σίφνου» και ακολούθησε συζήτηση με τον Jacob Moe στο “British School at Athens”, στο Κολωνάκι (Αθήνα).

Οι «Τέχνες της θάλασσας» αποτελούν σειρά εκθέσεων σε Αμοργό (14-22 Ιουνίου 2024) και Αθήνα (4 Ιουλίου-21 Σεπτεμβρίου 2024), σε επιμέλεια Maurizio Borriello (ναυτικού εθνογράφου, ναυπηγού, φωτογράφου, βιντεογράφου ντοκιμαντέρ) και Jacob Moe, που παρουσιάζει το Δίκτυο Αρχιπέλαγος, σε συνεργασία με τον Επαγγελματικό Αλιευτικό Σύλλογο Αμοργού και το Goethe-Institut Athen, με την υποστήριξη του Costas M. Lemos Foundation, του Goethe=Institut Athen, και του υπόλοιπου κύκλου υποστηρικτών του «Δικτύου Αρχιπέλαγος». Αναδεικνύονται οι λιγότερο απτές και μνημειώδεις μορφές ναυτικής κουλτούρας, σε Αμοργό, Κουφονήσια, Πάρο, Σαντορίνη και Σύρο (φωτογραφίες-ντοκουμέντα, ηχητικά κολάζ, ντοκιμαντέρ μικρού μήκους). Είναι το αποτέλεσμα επιτόπιας έρευνας που διεξήχθη κατά τη διάρκεια του 2023 και 2024, στα πλαίσια του πρότζεκτ «Ναυτικές τέχνες των Κυκλάδων». Γίνεται προσπάθεια ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης και των αρχών για το μέλλον των Κυκλαδονήσων. Οι αλιείς της Αμοργού, αποφάσισαν να πάρουν μέτρα κατά της υπεραλίευσης, σταμάτησαν να αλιεύουν Απρίλιο και Μάιο, περίοδο ωτοκίας των ψαριών και προωθούνται αυτό το δίμηνο με τα σκάφη τους σε απόμερες παραλίες του νησιού, τις οποίες και καθαρίζουν.

Το καλοκαίρι του 2018, εντοπίστηκε στην αποθήκη της ερειπωμένης οικογενειακής εξοχικής οικίας στο Άνω Μάννα, του Γεωργίου Ρηγόπουλου και της αδελφής του Αγγελικής Θανοπούλου, ένα χαρτονένιο κουτί που περιείχε 40 ερασιτεχνικές ταινίες των 8mm διάρκειας 3 λεπτών η κάθε μία, οι περισσότερες ασπρόμαυρες και 2-3 έγχρωμες. Οι ταινίες του αρχείου Γεωργίου Ρηγόπουλου, τραβήχτηκαν από τον ίδιο, την περίοδο 1966–1972, στη Σύρο, Τήνο, Δήλο, Αθήνα και αφορούσαν κυρίως οικογενειακές στιγμές, αλλά και παρέλαση στη Σύρο, λιτανεία στην Τήνο, στιγμιότυπα από την Αθήνα του '60, κ.α. Έγινε μετατροπή των ταινιών σε DVD και οι αυθεντικές, μαζί με τα DVD παραχωρήθηκαν από τον Χρήστο Θανόπουλο στα ΓΑΚ Τμήμα Σύρου. Κατόπιν αδείας του Χ. Θανόπουλου, της Ευγενίας Ρηγοπούλου και της Προϊσταμένης των ΓΑΚ Αγγελικής Ψιλοπούλου, χρησιμοποιήθηκαν από τον Jacob Moe στο πρότζεκτ «Περιφερειακή Όραση», με χρηματοδότηση του Goethe-Institut Athen, για την πραγματοποίηση κινηματογραφικών εργαστηρίων το 2021 και 2022, στα πλαίσια του SIFF.

«Μου έκανε τόση εντύπωση, πως μία εποχή, ουσιαστικά η ιστορία του τόπου, είναι καταγεγραμμένη σε αυτές τις ταινίες, που περιλαμβάνουν οικογενειακές στιγμές. Όταν με κάποιο τρόπο, «μαγικό» τρόπο, αυτές οι ταινίες διασώζονται και κοινωνούνται. Για μένα είναι ωραία εμπειρία. Έτσι λοιπόν στο κινηματογραφικό εργαστήριο της «Περιφερειακής Όρασης», τον Ιούλιο 2022, συμμετείχε και ο καθηγητής κινηματογράφου, στο Πανεπιστήμιο του Καϊρου Τάμερ Ελ Σάιντ, ο οποίος έχει δημιουργήσει διάφορες δικές του ταινίες μυθοπλασίας. Με το πρότζεκτ

“Cinematheque”, στο Κάιρο, συλλέγει από ρακοσυλλέκτες, πατάρια, παλιές ταινίες, τις οποίες διασώζει και ψηφιοποιεί. Τον είχαν συγκινήσει πολύ τα οικογενειακά στιγμιότυπα των ταινιών του αρχείου του Γ. Ρηγόπουλου, μέσω των οποίων αναδύθηκαν προσωπικές εμπειρίες, από τη δική του οικογένεια στην Αίγυπτο».

Η διάσωση του ερασιτεχνικού φιλμ και του δημόσιου οπτικοακουστικού υλικού, όπως αυτή πραγματοποιείται από τον Jacob Moe και το «Δίκτυο Αρχιπέλαγος», παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στη διάσωση της ιστορικής και συλλογικής μνήμης, της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς μας.

Ευχαριστούμε θερμά τους συντελεστές του «Δικτύου Αρχιπέλαγος» και νιώθουμε βαθύτατη ευγνωμοσύνη προς τον Jacob Moe και τους συνεργάτες του, για το έργο που προσφέρουν στον τόπο μας.

Βιβλιογραφία

- *Συνέντευξη με τον Jacob Moe, Μάιος 2024.*
- [https:// archipelagonetwork.org/el](https://archipelagonetwork.org/el)
- <https:// archipelagonetwork.org/el/communities-between-islands-woven by the currents>
- <https://archipelagonetwork.org/el/project/pottery-of-sifnos/>

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

Ο Λογαριασμός IBAN του Συνδέσμου στη ALFA BANK είναι:

GR79 0140 2380 2380 0200 1000 044

Παρακαλούμε τα μέλη μας να καταθέτουν έγκαιρα την ετήσια συνδρομή τους, ενισχύοντας το Ταμείο μας, δεδομένου ότι είναι η μόνη πηγή εσόδων που διαθέτομε για την κάλυψη των πάγιων εξόδων, καθώς και για τους σκοπούς του Συνδέσμου.

ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΕΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΣΥΡΙΑΝΩΝ

Για τις Εορτές του Πάσχα 2024, διετέθησαν 3.000 Ευρώ τα οποία διανεμήθηκαν, από τον ταμία του Συνδέσμου, με τη βοήθεια της Φιλοπτώχου εταιρείας Ι. Ναού Κοιμήσεως της Θεοτόκου, σε αναξιοπαθούντα άτομα και αναξιοπαθούσες οικογένειες στη Σύρο.

Πένθη

Απεβίωσε και ετάφη στην Αθήνα που διέμενε ο Αλέκος Καφετζόπουλος σύζυγος της Μάρως Καφετζόπουλου, το γένος Μουχτοπούλου, μέλους του Δ.Σ του Συνδέσμου Συριανών.

Απεβίωσε στην Αθήνα όπου διέμενε το Μέλος μας Θεμιστοκλής (Μάκης) Δασκαλάκης, Συνταξιούχος Πλοίαρχος Ε.Ν

Θερμώς Συλλυπούμεθα τους οικείους των.

ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗ

Από τον Τάκη Κυριτσόπουλο

====

«Έλα να μάθεις, στην πλατεία Βάθης,
έλα να μάθεις τι ζωή περνώ ...»

ΣΩΤΗΡΙΑ ΜΠΕΛΛΟΥ

Αποδιωγμένη σ' εποχή αλαργινή,
γωνίτσα έψαχνε να βρει για να κουρνιάσει.
Να γίνει εικόνα σε δικό της κονοστάσι,
βρεφοκρατούσα, η Μαρία Μαγδαληνή ...

===

«Μακάριοι οι ειρηνοποιοί,
ότι αυτοί υιοί Θεού κληθήσονται»

Ζ' ΜΑΚΑΡΙΣΜΟΣ

Η λέξη ΕΙΡΗΝΗ την ατμόσφαιρα δονεί,
«καν 'το πανό τώρα σταυρό σου και προχώρει,
καρτέρι σου 'στησε ο Χάροντας Γρηγόρη,
στη Σαλονίκη· στην Ερμού και Σπανδωνή».

===

«Αϊ Γιώργη άλλοι τον είπανε
κι άλλοι Θανάση Διάκο.
Κι άλλοι παιδί πως ήτανε
των είκοσι και κάτω».

ΣΤΕΛΙΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΙΔΗΣ

Ο θούριος διάπυρος να βγαίνει απ' τα κελιά,
ν' απλώνει σ' όλο το νησί του μαρτυρίου,
φωνή βοώντος η αρά του Μακαρίου
κι ο Ευαγόρας να αιωρείται στη θηλιά!

===

«Μνήσθητί μου, Κύριε, όταν έλθεις εν τη βασιλεία Σου»

ΤΟ ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

Μύρο ανάδιναν οι κέδροι της Σιών,
σαν δάκρυ στάλαζε το ξύδι απ' το σφουγγάρι ...
«Στον ουρανό μη με ξεχάσεις παλικάρι»,
φεύγοντας, ψέλλισε ο ληστής ο εκ δεξιών.

Ευμενίδες

Από τον Δημήτρη Βοϊκο

====

Ο ήλιος τον ορίζοντα πυρώνει
στον ερχομό τον φεγγαριού της χάσης.
Κυλώντας προς το πέλαγο ματώνει
όλες τις διαστάσεις.

Στις εκατόνογδόντα μοίρες μήκος,
επαναφέραμε την ίδια μέρα.
Αίσθημα πόνου πνίγει τον αγέρα,
σα πεινασμένος λύκος.

Πολύστηθες κραυγές στην κάμαρά μου
να συνταιριάξω προσπαθώ τους ήχους,
διάχυτοι παντού, ολόγυρά μου,
διαπερνούν τους τοίχους.

Στο σπίτι βρίσκεσαι χλωμή και μόνη.
Σκούριασε τ' όνειρο στη λαμαρίνα.
Έζησε κι έσβησε σα τον κηφήνα
από στρεβλό τιμόνι.

Παντού, τόσο καιρό μέσ' τα πελάγη,
το χρόνο παίζω τάβλι, ν' αντιστρέψω
τη ρότα της ζωής απ' τα τενάγη,
ζητώντας να τον κλέψω.

Μα οι μαύρες του ερέβους Ευμενίδες,
φιδομαλλούσες του κακού παρθένες,
δικαίωση θα πάρουν οργισμένες,
συντρίβοντας ελπίδες.

Και τη ζωή την υποβαθμισμένη
θα δείξουν, που κατάστρεψα στα πλοία,
την άφησα και κύλησε χαμένη
από τυφλή δειλία.

Τότε την ώρα που θα 'ρθεί, στη φύση
ψυχή μου, τι θα πεις; Καρδιά στ' αγέρι;
Θέλω να ξέρω τι θα πεις στο χέρι,
που με γροθιά θα σε τσακίσει.

Ο Φετουρής

Από τον Νίκο Σαλίβερο (Σάλος)

ΚΑΦΕΖΥΘΕΣΤΙΑΤΟΡΕΙΟΝ

=ΠΟΣΕΙΔΩΝΙΟΝ=

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΦΕΤΟΥΡΗ.

====

Καφεζυθεστιατόρειον ήταν μα και ξενοδοχείο.
Μεγάλη είχε την αυλή με χαμηλό τοίχιο,
τρία σκαλιά σε χώριζαν απ' την καθάρια άμμο,
οπού σε προσκαλούσε να κυλιστείς στα χάρμω.

/

Τίτλος και κτήτορας , στον τοίχο ήταν γραμμένος
μα σκέτο Φετουρής στο μυαλό μας ήταν φυτεμένος
Κυρ-Μήτσο τον φωνάζανε όλοι με σεβασμό
και ας χωράτευε μ' αυτούς δίχως περιορισμό

/

Ήταν και караβοκύρης καϊκιών εμπορικών,
όμως τρεχαντήρι ένα του έμεινε μικρόν
Και το άραζε στην άμμο τους χειμώνες, φυλαχτό,
πρόσφορο στα πιτσιρίκια να παίζουμε κρυφτό.

/

Ντόπιοι κάτοικοι και ψαράδες είχε για πελατεία
τους χειμώνες και φάνταζε η αυλή του σαν πλατεία.
Κατσαντώνης, Καντουνάς , Μπούζης, Φρέρης
Βάγγος Χταποδάς και Κουταλανιός ο καψοχέρης

/

Τα καρτούτσα άδειαζαν συνοδεία ράδιου το χαβά
κί' όταν τέλειωνε ο μεζές, μια κυρά κουβάλαγε χαλβά
πιότερους είχε πελάτες Άνοιξες από τις τράτες

στη άμμο που τραβούσανε το δίχτυ με τις πλάτες

/

Μα τα καλοκαίρια παραθεριστές γνωστοί και ξένοι
χαίρονταν τις κάμαρες και τον ίσκιο που υφαίνει
τη δροσιά από τα δέντρα στην αυλή, τα αλμυρίκια,
ενώ σ' άμμο και θάλασσα έπαιζαν τα πιτσιρίκια .

/

Σωκράτης ο μεγάλος και η μικρή Βγενιώ, παιδιά του
Με την Ελπίδα σύντροφο και με τα μαγεριά του
Ικανοποιούσε τους πελάτες με γνήσιο φιλότιμο
και δικαίωμα δεν έδινε δια χρημάτων πρόστιμο.

/

Και αν χωμάτινο στρατί, και γεφύρι σε ξερό ποτάμι
διάβαινες. Ο Καφενές γινότανε αραθυμιάς θαλάμι
Παρέλασαν απ' του Φετουρή εφοπλιστές και βιομήχανοι
ντόπιοι και άλλοι Έλληνες μαζί κι' Αμερικάνοι.

/

Μικρός εκεί που έζησα θυμάμαι την ατάκα του,
όταν εκαλωσόριζε γνωστό από τα μπάγκα του
«Για πες Κωστή το πλοίο σαν σ' έφερνε κουνούσε
και Καπετάνιο είχε;» κι' ακούγοντας καθένας εγελούσε.

/

Τ' Αη - Γιαννιού κι' Αη - Πέτρου γλέντια μετά μουσικής.
Κράσος - και διασκέδαση κι' ώρας χορευτικής,
με τ' Αργύρη το μπουζούκι, κάτοικου πόρτας διπλανής
και δικά του ζειμπεκάκια, μα και της Φραγκοσυριανής.

/

Όμως χρόνους καλούς μας άφησε, λόγω από ηλικία
και ο Σωκράτης γιός επάξια χτίζει και κυλικεία.
Μέσα στο καφενείο και στη αυλή, με προσιτές τιμές
μα Φετουρήs κι' αυτόs, εχάρισε άληστες φίλου στιγμές.

/

Κί' αν άλλαξε ο κτήτορας με της Βγενιώs το γάμο

ο Δήμος με αντάλλαγμα τούδωσε κομμάτι απ' την άμμο.

Εκεί χτιστήκαν δώματα - κάμαρες για παραθερισμό

και αν ο χώρος μίκρυνε ' δεν έφερε και μαρασμό

/

Ο δρόμος έκοψε την αυλή από την αμμουδιά

και τ' αρμυρίκια μετακόμισαν στις άμμου την ποδιά

Άλλαξε το τοπίο, όμως δεν ήταν άσχημο να το θωρείς

και τ' όνομα παρέμεινε κι' οδός Ο ΦΕΤΟΥΡΗΣ

/

Τέλος ακόμη και στο σήμερα π' όλα γύρω αλλάζουν

οι απόγονοι του Φετουρή σε ξένο το νοικιάζουν

Κί αν άλλαξε το όνομα, δεν χάθηκε του η φήμη,

αφού τ' όνομα «Ο Φετουρής» πάντα μένει στην μνήμη.

Ξέρεις κάτι ;;

Από την Αντώνη Καραμολέγκο

===

Το Ναι σου να' ναι ναι
το όχι σου να' ναι όχι
η κάθε λέξη σου βαριά
με θάρρος και πειθώ.

Το βάρος σου αληθινό
το πάω εκεί απόφιο,
το δεν μπορώ δεν θέλησα
να' ναι πραγματικό.

Οι σχέσεις σου αγκαλιαστές
με νου και ντομπροσύνη
όμορφες και χειροπιαστές
γεμάτες καλοσύνη.

Ξέρεις κάτι;

Ποτέ απ' τις ράγες φίλε μου
να μην παρεκτραπείς,
ότι κι' αν λεν ότι κι' αν πουν
να μην ανατραπείς.

Να' χεις τη σκέψη σου αγνή
με αγάπη – λόγο – αίσθηση,
όμορφα συναισθήματα
γεμάτα ενσυναίσθηση.

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΕΣ

Από τον Τάκη Κυρισόπουλο

